

Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

J A A R V E R S L A G

2006

Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

J A A R V E R S L A G

2006

Inhoudsopgave

Voorwoord	5	Somalië	25
Hoofdstuk 1 Taak en planning	7	West-Afrika	25
Wettelijke taak	7	Zuidelijk Afrika	25
Planning	7	Hoofdstuk 4 Proliferatie	27
Inlichtingen- en Veiligheidsprocessen en -activiteiten	8	Nucleaire ontwikkelingen	27
Aandachtsgebieden	8	Iran	27
Ontwikkelingen	9	Noord-Korea	28
Hoofdstuk 2 Crisisbeheersingsoperaties	11	Trends en toekomstig onderzoek chemische en biologische wapens	28
Afghanistan	11	Niet-statelijke actoren	28
Balkan	13	Statelijke actoren	29
Midden Oosten	15	Overbrengingsmiddelen	29
Afrika	17	Militaire techniek	29
Grote Meren Gebied	18	Technologische ontwikkelingen	29
Sudan	19	<i>Proliferation Security Initiative</i> - Maritiem	30
Hoofdstuk 3 Overige aandachtsgebieden	21	Hoofdstuk 5 Terrorisme	33
Caraïbisch gebied en Latijns Amerika	21	De Informatie jihad	35
Nederlandse Antillen & Aruba	21	Zelfmoordterrorisme	35
Venezuela	22	CBRN-terrorisme	35
Colombia	22	Statelijke ondersteuning van terrorisme	35
Suriname	23	Terrorisme gericht tegen de krijgsmacht	36
Russische Federatie	24	Piraterij en maritiem terrorisme	37
Zuid-oost Azië	24	Hoofdstuk 6 Contra-Inlichtingen en veiligheid, veiligheidsbevordering	39
Indonesië	24	Contra-spionage	39
China	25	Radicaal islamisme en de krijgsmacht	40
AFRIKA	25	Rechts-extremisme	40
Ethiopië-Eritrea	25	Antimilitarisme	41

Industrieveiligheid	41	Documentaire informatievoorziening	60
Veiligheidsonderzoeken	42	Integrale veiligheid	60
Informatiebeveiliging	45	Arbeidsomstandigheden	60
		Materieelbeheer	61
Hoofdstuk 7 Ontwikkelingen op I&V-gebied	47	Huisvesting	61
Inlichtingen- en veiligheidsketen Defensie	47	Inzageverzoeken en klachtbehandeling	61
Defensie Inlichtingen- en veiligheidsraad	47		
Defensie Inlichtingen- en Veiligheidsinstituut	48	Hoofdstuk 10 Sturing en Verantwoording	63
Nationale Signals Intelligence Organisatie	48	De Raad voor de Nationale Veiligheid	63
<i>Imagery Intelligence</i>	48	Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	63
<i>Network Enabled Capabilities (NEC)</i>	49	Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding (GCT)	64
		Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten	64
Hoofdstuk 8 Samenwerking	51	Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten	64
Nationale samenwerking	51	Jaarverslag	64
Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD)	51		
Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb)	51		
Coördinerend Overleg Terrorismebestrijding	52		
Contra-terrorisme Infobox	52		
Internationale samenwerking	53		
Bilateraal	53		
Multinationaal	53		
NAVO	54		
Europese Unie (EU)	54		
Hoofdstuk 9 Bedrijfsvoering	57		
Organisatie-ontwikkeling	57		
Begroting	58		
Personeel	59		
Informatievoorziening	59		

Voorwoord

Voor u ligt het tiende *Jaarverslag* van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD). Het Jaarverslag geeft inzicht in het werk van de MIVD over het jaar 2006. Tevens biedt dit jaarverslag een vooruitblik naar de aandachtsgebieden van de MIVD voor het jaar 2007.

5

De activiteiten van de dienst concentreerden zich in 2006 op het versterken van de informatiepositie door zowel de nationale als internationale samenwerking te continueren en waar nodig te intensiveren. Een goede samenwerking tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten is van wezenlijk belang bij de uitvoering van crisisbeheersingsoperaties door de Nederlandse krijgsmacht.

In 2006 was een groot deel van de inspanningen van de MIVD gericht op crisisbeheersingsoperaties. De MIVD heeft met name aandacht besteed aan de operaties van de Nederlandse krijgsmacht in Afghanistan en de strijd tegen het internationale terrorisme. Ontwikkelingen op het gebied van proliferatie van massavernietigingswapens en militaire technologische ontwikkelingen hadden tevens de aandacht van de dienst. De MIVD richtte zich eveneens op de dreiging tegen defensiebelangen van spionage, terroristische groeperingen en links- en rechts-extreme groeperingen.

De MIVD zet ook eigen personeel in bij crisisbeheersingsoperaties. In 2006 heeft de dienst personeel ingezet in Bosnië-Herzegovina, Irak en Afghanistan. Operaties werden ondersteund in het kader van *Operation Enduring Freedom* en de *Mission de l'Organisation des Nations Unies en République Démocratique du Congo*. In dit jaarverslag wordt de betrokkenheid van de MIVD geschetst.

De MIVD beschikt krachtens de wet over bijzondere bevoegdheden. Zodoende is het in onze democratische samenleving des te belangrijker dat de dienst transparantie betracht in zijn publieke verslaglegging. Het jaarverslag is de publieke verantwoording van de militaire inlichtingen- en veiligheidsdienst over zijn handelwijze in het afgelopen jaar.

De Minister van Defensie
E. van Middelkoop

I

Taak en planning

Wettelijke taak

De taken van de MIVD zijn vastgelegd in de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2002 en de Wet veiligheidsonderzoeken. De taken behelzen onder andere het verrichten van onderzoek in verband met de handhaving en bevordering van de internationale rechtsorde voor zover de krijgsmacht daarbij is of kan worden betrokken. Voorts wordt onderzoek verricht naar het potentieel en de strijdkrachten van andere mogendheden. In het kader van de zogeheten buitenlandtaak verricht de MIVD onderzoek betreffende andere landen, ten aanzien van onderwerpen met een militaire relevantie die door de Minister-President, in overeenstemming met de betrokken Ministers, zijn aangewezen. In het kader van veiligheid worden veiligheidsonderzoeken uitgevoerd naar (aspirant) functionarissen voor vertrouwensfuncties bij Defensie, maar ook onderzoeken naar activiteiten die de veiligheid of paraatheid van de krijgsmacht kunnen schaden.

Planning

Het Jaarplan geeft een overzicht van de aan-

dachtsgebieden van de MIVD voor 2006 en van de keuzes die met betrekking tot de inzet van zowel personele als materiële capaciteit zijn gemaakt. Naast de behoeftstelling van Defensie, de zogenoemde Inlichtingen- en

Veiligheidsbehoefte Defensie, is het Aanwijzingsbesluit van de Minister-President, dat gaat over de behoeftstelling in het kader van de buitenlandtaak van de MIVD, eveneens verwerkt in het Jaarplan MIVD. De AIVD en

MIVD stemmen hun jaarplannen af. De minister van Defensie stelt het Jaarplan MIVD vast na behandeling er van in de Raad voor de Nationale Veiligheid.

Inlichtingen- en Veiligheidsprocessen en -activiteiten

Onderstaand is een schematische weergave opgenomen van de processen en inlichtingen- en veiligheidsactiviteiten van de MIVD. De activiteiten starten met het verzamelen van informatie en eindigen met een inlichtingen- of veiligheidsproduct.

Aandachtsgebieden

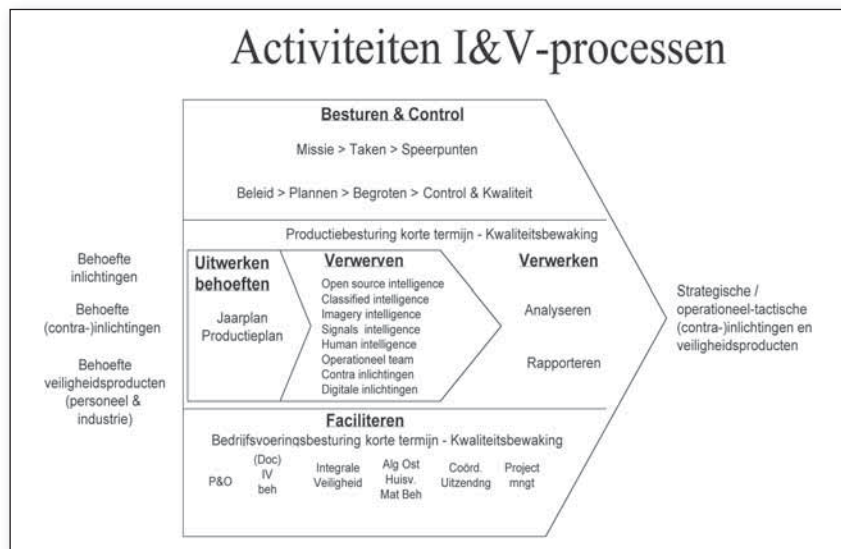
In het Jaarplan MIVD worden de aandachtsgebieden toegelicht waarop de MIVD zich in het komende jaar zal richten. De aandachtsgebieden omvatten zowel landen en regio's als specifieke thema's en onderwerpen. De intensiteit en diepgang waarmee de MIVD de

ontwikkelingen op de diverse aandachtsgebieden volgt, worden onderscheiden in drie categorieën. De categorieën zijn:

- a. **categorie I:** gebieden waar de krijgsmacht permanent of voor crisisbeheersingsoperaties aanwezig is (ook aandachtsgebieden die direct van invloed zijn op de taakstelling van eenheden);
- b. **categorie II:** gebieden waar de krijgsmacht voor crisisbeheersingsoperaties kan worden ingezet, gebieden die gezien hun ligging van invloed (kunnen) zijn op crisisbeheersingsoperaties en landen en/of thema's die een specifiek belang hebben voor het Nederlandse veiligheidsbeleid;
- c. **categorie III:** gebieden die relevant zijn voor het Nederlandse veiligheids- en defensiebeleid en waarvan het tijdig signaleren van ontwikkelingen van belang is (de zogenaamde indicator and warning-functie).

De MIVD heeft zich in 2006 met name gericht op het ondersteunen van de krijgsmacht bij het uitvoeren van de operatie in de Afghaanse provincie Uruzgan. Daartoe werden dreiging- en veiligheidsanalyses opgesteld ten behoeve van het politieke besluitvormingsproces en de commandant ter plaatse. De veiligheidsanalyses ten behoeve van de commandant ter plaatse gaven een prognose van de veiligheidssituatie op langere termijn. Mede op basis van de analyses werd de commandant in staat gesteld (veiligheids)maatregelen te treffen. De commandant werd tevens ter plaatse ondersteund door medewerkers van de MIVD die hem adviseerden over (contra)inlichtingen en veiligheidsaangelegenheden.

De samenwerking tussen de coalitiepartners in Afghanistan werd op initiatief van de MIVD geïntensiveerd. De onderlinge informatievoorziening werd daardoor belangrijk verbeterd hetgeen ten goede kwam van de informatiepositie van de betrokken diensten. Over de situatie op de Balkan, met name Bosnië-Herzegovina en de dynamiek met betrekking tot Kosovo, het Midden-Oosten en delen van Afrika werden analyses opgesteld die na toetsing aan het betreffende normbeeld een prognose gaven over het inlichtingen- en veiligheidsbeeld op de zowel de korte als langere termijn. Afnemers van de analyses waren onder meer de defensieleiding, de ministeries van Algemene Zaken en Buitenlandse Zaken. De nucleaire aspiraties van Iran en Noord-Korea werden geanalyseerd. Daarover werd gerapporteerd aan diverse behoeftestellers van de MIVD. Naar de proliferatie van massavernietigingswapens, maar ook de proliferatie van bijvoorbeeld conventionele wapensystemen, werd onderzoek verricht.

De bevindingen over de proliferatie van wapensystemen zijn van belang voor de krijgsmacht. Immers tijdens operaties kan de krijgsmacht te maken krijgen met dergelijke systemen.

Daarnaast heeft de MIVD in 2006 aandacht besteed aan de ontwikkelingen rondom terrorisme, contra spionage, radicaal islamisme (en de krijgsmacht), rechts-extremisme en antimilitarisme. Tenslotte heeft de dienst ook in 2006 haar veiligheidsbevorderende taak uitgevoerd.

Ontwikkelingen

In het Jaarplan wordt ingegaan op een aantal ontwikkelingen bij de MIVD en de gehele Inlichtingen- en veiligheidsketen van Defensie.

Op grond van de aanbevelingen van de externe Onderzoeksgroep Inlichtingen en Veiligheid Defensie (OIVD) en een studie binnen Defensie is bij de MIVD in 2006 een reorganisatie gestart, die in 2007 leidt tot een eerste uitbreiding van de dienst met 70 functies. Naast de getalsmatige uitbreiding wordt de topstructuur van de dienst ingrijpend veranderd. De organisatie wordt platter en de nieuw gevormde Stafafdelingen Beleid en Control hebben tot taak de dienst beter aan te laten sluiten bij de Beleid, Plannen- en Begrotingscyclus van Defensie.

Voorname studies concluderen tevens dat de wijze van inzet van de krijgsmacht steeds hogere eisen stelt aan de inlichtingenvoerzending.

Dit leidt tot de noodzaak van een verdergaande coördinatie tussen de organen van de inlichtingen- en veiligheidsketen binnen

Defensie. De OIVD beveelt aan een Defensie Inlichtingen en Veiligheids Raad (DIVR) op te richten die de coördinatietaak krijgt toegewezen.

De oprichting van deze raad, waarvan de MIVD namens de Secretaris-generaal het secretariaat voert, is in volle gang en wordt in 2007 voltooid. Overige ontwikkelingen op Inlichtingen en Veiligheidsgebied worden behandeld in Hoofdstuk 7.

De MIVD richt zich in 2007 qua inlichtingeninspanning vooral op het ondersteunen van de krijgsmacht bij het uitvoeren van crisisbeheersingsoperaties. Primair wordt de operatie in de Afghaanse provincie Uruzgan ondersteund. De situatie op de Balkan zal in 2007 door de MIVD worden gevolgd vanwege de Nederlandse bijdrage aan de crisisbeheersingsoperaties *European Force* in Bosnië-Herzegovina en *Kosovo Force* in Kosovo. De MIVD richt de aandacht verder op het Midden-Oosten, de Kaukasus, het Grote Merengebied en de Hoorn van Afrika, Azië, alsmede op thema's als terrorismebestrijding, proliferatie van massavernietigingswapens, contra-inlichtingen en extremisme binnen de krijgsmacht.

II

Crisisbeheersingsoperaties

Afghanistan

Nederland nam in 2006 tot mei deel aan *Operation Enduring Freedom* met een *Special Forces Task Group*. In Noord-Afghanistan was tot oktober een Provincial Reconstruction Team actief. Nederlandse F16's opereerden vanaf Kaboel en later Kandahar. De voorbereiding voor de ontplooiing van Nederlandse troepen naar Uruzgan startte in april 2006,

de missie van de *Task Force* begon op 1 augustus.

Afghanistan had voor de MIVD de hoogste prioriteit, zowel voor wat betreft de inlichtingenondersteuning van de operaties aldaar, als bij ondersteuning van de nationale besluitvormingsprocessen over de inzet van Nederlandse eenheden in Afghanistan. Naast

Defensie werden alle betrokken ministeries in Nederland, zoals de ministeries van Buitenlandse Zaken en Algemene Zaken, bondgenoten en (inter)nationale organisaties van inlichtingenproducten voorzien.

De ondersteuning van de operaties in Afghanistan, en in het bijzonder die in Uruzgan, waren van grote invloed op de capaciteit

van de MIVD. Uitvoering van alle aan deze complexe en dynamische operatie gelieerde taken trok een zware personele wissel op de MIVD, niet in de laatste plaats wegens de hoge uitzendddruk op het eigen militaire personeel. Het realiseren van een adequate inlichtingenproductie over Afghanistan is ten koste gegaan van andere taken. Alleen hierdoor was de MIVD in staat operationele en politieke besluitvormers te voorzien van informatie die nodig was om hun taken naar behoren uit te voeren. De veiligheid van de Nederlandse eenheden en de kans van slagen van de Nederlandse missie stonden hierbij centraal.

De MIVD heeft vanaf de eerste oriëntatie op de inzet in Zuid-Afghanistan dreigingsanalyses en veiligheidsappreciaties geleverd over de situatie in dit deel van Afghanistan. In de loop van 2006 is de omvang van het

analyseteam Afghanistan van de MIVD meer dan verdubbeld. Ook de inspanningen op het gebied van informatieverwerving zijn gedurende het afgelopen jaar toegenomen. Hiertoe zijn in 2006 de banden met de voor deze missie relevante buitenlandse partners geïntensiveerd. Ook in 2007 zal de MIVD blijven investeren in het verder versterken van deze internationale samenwerking. De (inlichtingen)activiteiten van de MIVD met betrekking tot het noorden van Afghanistan zijn met het vertrek van Nederland uit de provincie Baghlan afgebouwd.

In Afghanistan is nog geen sprake van een duurzame stabilisatie. Politieke en militaire successen worden afgewisseld met tegenslagen. De Taliban hebben in 2006 getoond ondanks de internationale militaire presentie een veerkrachtige en vasthoudende *insurgency* te kunnen voeren. Hierbij kunnen de Taliban

voorsnog rekenen op voldoende steun of acceptatie van delen van de bevolking in Zuid-Afghanistan. Ook de geografische (grensoverschrijdende) bewegingsvrijheid van de Taliban (van en naar Pakistan) is in 2006 in onvoldoende mate ingeperkt. Het optreden van de Taliban wordt meer en meer gekenmerkt door een tweedeling: asymmetrisch optreden tegen ISAF- en Coalitie-troepen en symmetrisch tegen de *Afghan National Security Forces* (leger en politie). Er is een duidelijke toename in 2006 van de inzet van vormen van *Improvised Explosive Devices* - IEDs, vaak wel 'bermbommen' genoemd - en van zelfmoordaanslagen. Het

In 2007 zal het gemêleerde beeld van succes en tegenslag voor de *International Stabilisation and Assistance Force* (ISAF) te zien geven. De MIVD verwacht dat 2007 in het teken zal staan van uitgebreid gewapend verzet van de Taliban. Daarnaast zullen ook andere factoren van invloed, zoals tribale tegenstellingen, de drugsproblematiek en gebrekkige nationale instituties een negatieve rol blijven spelen. Hierbij vormen drugsbestrijding en de opbouw van het nationale bestuur twee aspecten die nauw verbonden zijn met de veiligheidssituatie en de mogelijkheden voor duurzame stabilisatie. Zo heeft zich in 2006 een duidelijke relatie tussen drugsbestrijding (gewasvernietiging) en gebrek aan een duurzaam economisch alternatief gemanifesteerd. De Taliban hebben duidelijk ingespeeld op de onvrede onder de getroffen papaverboeren om steun te winnen voor hun zaak. Daarnaast heeft ook gewapend verzet van papaverboeren bijgedragen tot de verslechtering van de veiligheidssituatie.

aantal zelfmoordaanslagen in Afghanistan is in 2006 toegenomen ten opzichte van 2005; 27 in 2005, 139 in 2006.

Het opbouwen van duurzame, geloofwaardige en betrouwbare nationale instituties in zuidelijk Afghanistan is moeizaam.

De reeds aanwezige instituties verkeren veelal nog in opbouwfase en/of zijn gevoelig voor corruptie waardoor in 2006 vanuit het centrale gezag alternatieve oplossingen voor deze problemen werden gezocht, zoals bijvoorbeeld de oprichting van de *Afghan National Auxiliary Police* en de inschakeling van stam- en dorpsoudsten teneinde de veiligheid te garanderen.

Door het uitblijven van (significante) versterking van de Afghaanse structuren heeft ISAF meer taken op veiligheidsgebied moeten uitvoeren dan initieel was voorzien.

Balkan

De betrokkenheid van de Internationale Gemeenschap (IG), en als uitvloeisel hiervan de fysieke (militaire) aanwezigheid, op de Balkan zal nog jaren noodzakelijk zijn. Voor alle conflictgebieden in deze regio geldt dat de onderliggende problemen vaak slechts gedeeltelijk zijn opgelost. Nagenoeg alle betrokken landen worden gekenmerkt door etnische tegenstellingen, een endemische corruptie en activiteiten van de georganiseerde misdaad, die de opbouw van een effectief staatsgezag compliceren.

In Bosnië-Herzegovina zorgen interetnische tegenstellingen voor het uitblijven van effectief centraal staatsgezag. De door de IG nagestreefde overdracht van taken en bevoegdheden aan de Hoge Vertegenwoordiger van de Verenigde Naties en de Europese Unie aan de lokale politici vindt nauwelijks

plaats. Het vredesproces in Bosnië-Herzegovina bevindt zich in een impasse en in sommige opzichten dreigt zelfs regressie. De Bosnische verkiezingen van 1 oktober 2006 hebben winst opgeleverd voor de partijen die geen verdere bestuurlijke integratie wensen. Deze partijen vertonen een nieuw elan ten opzichte van de internationale presentie en hun bereidheid de internationale richtlijnen te volgen, is afgenomen.

Het referendum van mei 2006 maakte een einde aan de statenunie van Servië en Montenegro. De opbouw van separate staatsapparaten zal in beide landen een punt van aandacht zijn. Een normalisering van de Servische internationale betrekkingen lijkt op korte termijn twijfelachtig gezien de kwesties rond de uitlevering van personen die van oorlogsmisdaden worden verdacht en de kwestie Kosovo. Met name de implementatie van het internationale voorstel voor de eindstatus van Kosovo, dat geen van de betrokken partijen volledig tevreden stelt, zal in 2007 internationale aandacht vergen. Als het uitzicht op spoedige onafhankelijkheid achter de horizon verdwijnt, of zelfs een feitelijke tweedeling van Kosovo langs etnische lijnen dreigt, zijn incidenten van etnisch-Albanese zijde te verwachten.

In Macedonië is het begonnen stabilisatieproces, naar aanleiding van het vredesverdrag van Ohrid, nog verre van verankerd. Zolang het merendeel van de etnische Macedoniërs en de etnische Albanen elkaar blijft wantrouwen, geldt internationale begeleiding (gekoppeld aan een vorm van internationale presentie) als een essentiële voorwaarde voor een meer stabiele ontwikkeling van het land.

13

Bovendien is op de Balkan sprake van een voorwaardenscheppende omgeving voor islamitisch fundamentalisme en extremisme. De MIVD besteedt aandacht aan de mogelijke destabiliserende gevolgen van deze fenomenen, met name daar waar activiteiten zijn gericht tegen de belangen van de

Nederlandse staat en de inspanningen van de Nederlandse krijgsmacht. De ontwikkelingen in Kroatië en Albanië worden door de MIVD gevolgd, waarbij de Euro-Atlantische aspiraties van beide landen vooral de aandacht hebben.

Naar het zich laat aanzien zal de Albanese dynamiek op de Balkan in verband met het internationale voorstel voor een (voorwaardelijk) onafhankelijk Kosovo en de uitstralingseffecten hiervan in de gehele regio, de komende vijf jaar de hoogste prioriteit hebben. Een hieraan gerelateerd dossier is de verwevenheid van de Kosovaarse politieke leiders met zogenoemde parallelle structuren, waarbij onder meer gedacht moet worden aan criminaliteit en (religieus) extremisme. Vaststaat dat de instabiele veiligheidssituatie in Kosovo, in relatie tot de onafhankelijkheidskwestie, van belang is voor de Nederlandse presentie met het oog op *force protection*.

De MIVD besteedt ook aandacht aan het onderwerp terrorisme op de Balkan. Er wordt onderzoek verricht naar potentieel destabiliserende activiteiten van allochtone en autochtone elementen op de Balkan. Deze elementen ervaren de regio als een vrije en toegankelijke omgeving van waaruit mogelijk aanslagen elders in Europa kunnen worden voorbereid. Bovendien is op de Balkan sprake

van een permissieve omgeving voor islamitisch fundamentalisme. De MIVD besteedt aandacht aan de mogelijke destabiliserende gevolgen van deze fenomenen, met name daar waar activiteiten zijn gericht tegen de belangen van de Nederlandse Staat en de inspanningen van de Nederlandse krijgsmacht.

Dreigingen tegen internationaal (militair) personeel in Bosnië-Herzegovina zullen vooral een indirect en lokaal karakter hebben en het gevolg zijn van sociaal-economische en interetnische spanningen. In Kosovo zijn vertegenwoordigers van de IG voornamelijk slechts incidenteel doelwit van acties. Maar naarmate de IG wordt beschouwd als een

obstakel voor de politieke doelstellingen van de verschillende partijen met name de etnische Albanese, neemt de kans toe dat vertegenwoordigers van de IG direct bij geweldsincidenten betrokken raken. De IG zal uitsluitend adequaat kunnen ingrijpen als de inlichtingendiensten tijdig informatie verstrekken en zodoende zorgen voor voldoende waarschuwingstijd.

Ook op langere termijn zal het noodzakelijk zijn de inlichtingeninspanningen op de Balkan tenminste op het huidige niveau te handhaven en zo mogelijk te intensiveren. De IG beziet de mogelijkheden om de militaire inspanningen op de Balkan in omvang

te reduceren. Om tegen een dergelijke achtergrond verstoringen van het vredesproces vroegtijdig te kunnen signaleren, moeten de inlichtingeninspanningen worden geïntensiveerd. Inlichtingen zullen ook in de toekomst op de Balkan een centrale rol (blijven) spelen bij het anticiperen op aantastingen van de veiligheidssituatie.

Midden-Oosten en de Golfregio

De belangstelling van de MIVD voor het Midden-Oosten en de Golfregio hangt samen met de vooraanstaande plaats die deze regio inneemt in het veiligheidsbeleid van het Westen c.q. de NAVO. Conflicten en spanningen in het Midden-Oosten worden

veelal veroorzaakt door etnisch-religieuze, en sociaaleconomische tegenstellingen, alsmede politiek-militaire rivaliteit. Radicaal-islamitische groepen kunnen hier rekenen op groeiende steun. De perceptie van een groeiende westerse, met name Amerikaanse, invloed versterkt een anti-westerse ideologie. In de ogen van radicale moslims belichaamt het Westen alle 'moderne' waarden die zij vanuit hun traditionele cultuur verwerpen. Als uitvloeisel van deze opvatting plegen terroristische militante radicale groepen aanslagen, ondermeer tegen westerse doelen. De omvangrijke olievoorraden in de Golf-regio zijn van strategische betekenis voor het Westen.

Door voornoemde ontwikkelingen staat een aantal regimes in het Midden-Oosten onder druk. Aan de ene kant dringt het Westen aan

op (meer) democratische hervormingen. Aan de andere kant wijzen lokale conservatieve en militante krachten, waaronder machthebbers en machtselites die vooral de status quo wensen te handhaven, deze juist af. De economische groei blijft sterk achter bij de snel groeiende bevolking. Tussen bepaalde landen bestaan territoriale geschillen over olievoorraden en watervoorziening. Het aanhoudende conflict in Irak heeft een regionale dimensie door de onzekere toekomstige staatsstructuur. Niet in de laatste plaats zijn er militair-politieke rivaliteiten die in regionaal opzicht een dreiging vormen voor de stabiliteit.

Bovenstaande problematiek heeft een uitstraling buiten de regio, zoals het NAVO-verdragsgebied. Dit effect wordt versterkt door de capaciteit van bepaalde landen op het gebied van niet-conventionele wapens. Vooral de toegenomen potentiële dreiging van conventionele en niet-conventionele ballistische raketssystemen wordt door de MIVD nauwlettend gevolgd. Met name Syrië en Iran gelden als militaire 'risicolanden'. Er is weinig kans op wapenbeheersingsoverleg in het Midden-Oosten, ook omdat Israël weigert zijn in de regio veronderstelde militair-nucleaire capaciteit bespreekbaar te maken.

Iran voerde onder de ultraconservatieve president Amedinedjad het afgelopen jaar een polariserende en compromisloze buitenlandse politiek. Hoewel Iran de samenwerking met de regeringen van vooral Irak en Afghanistan in het kader van de wederopbouw in die landen uitbreidt, onderhoudt Iran ook nauwe betrekkingen met oppositionele groepen in deze landen. Voorts steunt Iran radicaal-islamitische

groepen elders in de regio (Libanese Hezbollah, Palestijnse Hamas). Er moet van worden uitgegaan dat Iran deze koers zal voortzetten. Deze houding brengt mee dat Iran onder toenemende internationale druk komt te staan en dat de controverse tussen Iran en de Internationale Gemeenschap (VN) in het komende jaar naar het zich laat aanzien zal voortduren.

Behalve op veiligheidsrisico's richt de inspanning van de MIVD zich op de huidige en eventueel toekomstige Nederlandse bijdragen aan crisisbeheersingsoperaties in de regio.

Vanaf februari 2005 neemt Nederland deel aan de NATO *Training Mission* in Irak (NTMI). De NTMI levert ondersteuning bij de opbouw van de Iraakse veiligheidseenheden. De betrokken Nederlandse militairen zijn in en net buiten Bagdad geplaatst. De MIVD volgt de veiligheidssituatie. Juist in Bagdad is in 2006 het sektarische geweld

tussen de verschillende bevolkingsgroepen geëscaleerd.

De strijd tussen eenheden van de Iraakse regering en de Verenigde Staten met soennitische rebellen in overige delen van Irak is niet wezenlijk afgenomen. Hierover en over hiermee samenhangende aspecten op politiek-militair terrein rapporteert de MIVD regelmatig. De Nederlandse NTMI-deelname

wordt door de MIVD ondersteund door middel van wekelijkse rapportages, briefings, dreigingsanalyses, evaluaties en tussentijdse werkbezoeken op locatie. Het aanhoudende geweld maakt dat deze missie wezenlijke risico's met zich brengt. De door de coalitietroepen ondersteunde Iraakse beveiligingseenheid is tot op heden echter effectief gebleken.

Op maritiem gebied ondersteunde de MIVD in het voorjaar van 2006 de Nederlandse staf van operatie *Enduring Freedom* met diverse inlichtingenproducten en rapportages. Alle deelnemende Nederlandse vlooteenheden ontvingen inlichtingenproducten van de MIVD.

Ten behoeve van de KMar-deelname aan de EU *Border Assistance Mission* in Gaza (Rafah) voorziet de MIVD in inlichtingen- en veilig-

heidsproducten en geeft briefings. Dit wordt in 2007 voortgezet. De inspanningen van de MIVD zijn gericht op geheel Gaza omdat een uitbreiding van de Europese-Unie (EU)-missie tot meer grensposten mogelijk is. In dit verband levert de MIVD ook inlichtingenproducten aan de EU-*Military Staff*.

Nederland participeert met militaire waarnemers in de UNTSO-missie (Israël/Syrië/Libanon). De MIVD besteedt in dat verband aandacht aan het Israëlijs-Palestijns conflict, de toestand in Libanon en de houding van Syrië op politiek-militair terrein in de regio. Het conflict tussen de Palestijnse Autoriteit (PA) en Israël om de totstandkoming van een onafhankelijke Palestijnse staat, de zogenoemde 'tweestaten-oplossing', is in 2006 jaar militair gedeëscaleerd. Niettemin willen radicale groepen binnen de PA, met name Hamas, hun compromisloze opstelling jegens de gematigden (president Abbas) en Israël voortzetten. De MIVD schenkt aandacht aan de radicale groepen binnen de PA die met geweld zullen pogen de toenadering tussen de gematigden binnen de PA en Israël te verstoren.

De zogeheten 'zomeroorlog' in de maanden juli en augustus 2006 tussen Israël en de Libanese Hezbollah zorgde in de nasleep voor extra Nederlandse betrokkenheid in de regio. Met een fregat maakt Nederland inmiddels deel uit van de maritieme component van UNIFIL, met als taak eventuele wapensmokkelactiviteiten te verhinderen. De MIVD leverde in de aanloop naar deze militaire bijdrage diverse rapportages op politiek-militair terrein. Nauw verbonden met de situatie in Libanon is de opstelling van de regio in het

algemeen en die van Syrië jegens Libanon in het bijzonder. Ook hieraan heeft de MIVD de nodige aandacht besteed.

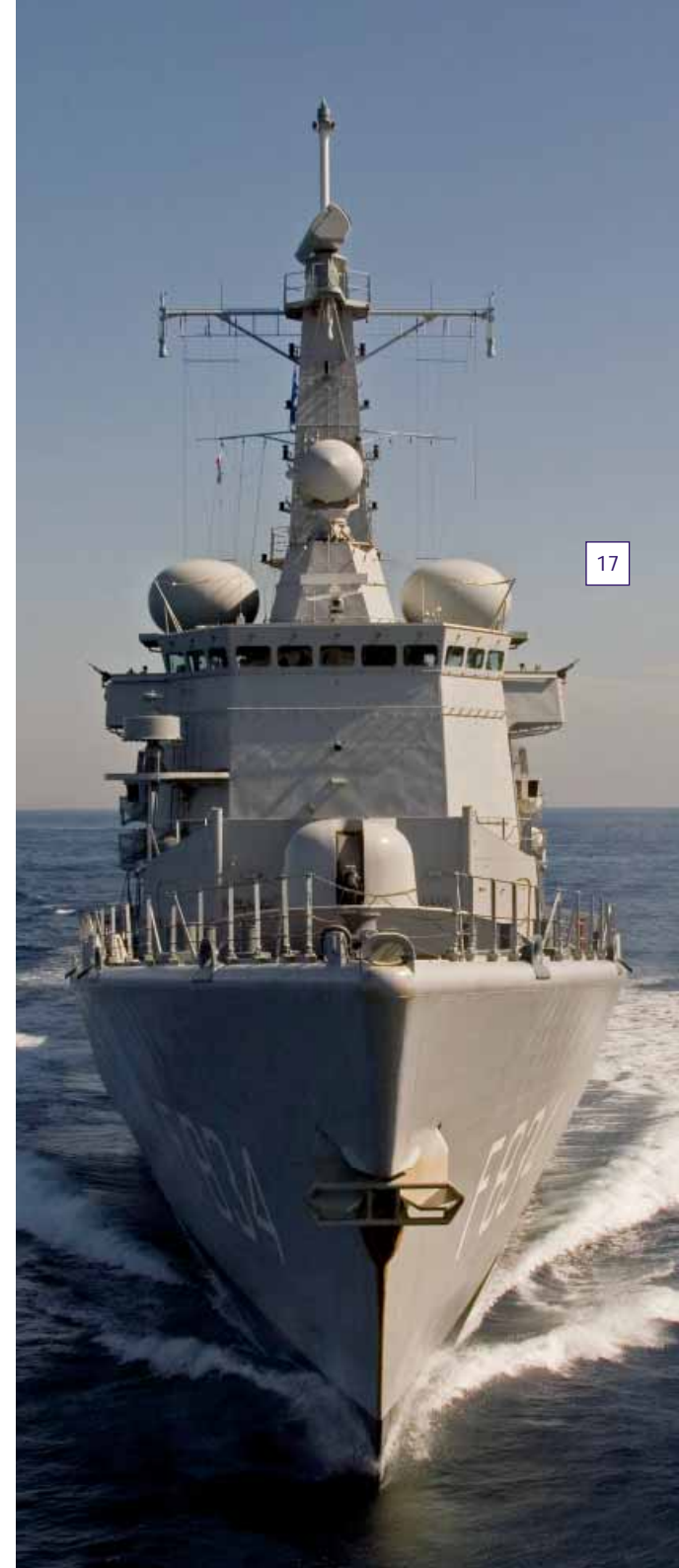
De landen van het Arabisch Schiereiland nemen door hun aanzienlijke oliereserves een belangrijke strategische positie in, terwijl

Jemen van belang is door zijn strategische ligging aan de toegang tot de Rode Zee. In het kader van enkele operaties in de regio, waarin Nederland participeert, heeft de MIVD diverse rapportages verzorgd. Het betreft hier met name de ondersteuning van in de Golfregio opererende Nederlandse marine-eenheden.

De missies in Irak, Libanon, Syrië, en Gaza worden in 2007 voortgezet. Voor de voornoemde aandachtsgebieden geldt dat deze ook in 2007 nauwlettend door de MIVD zullen worden gevolgd.

Afrika

Ook het Nederlandse beleid ten aanzien van Afrika gaat er van uit dat een gezamenlijke inspanning nodig is bij de uitvoering van het beleid, niet alleen op diplomatiek en militair terrein, maar ook op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar het gebied van de Grote Meren in Midden-Afrika en Sudan.

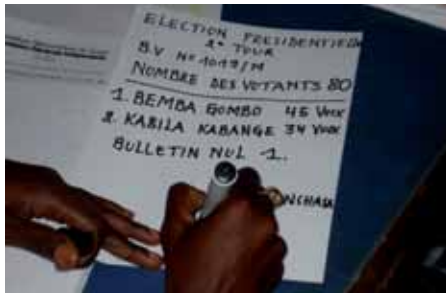

Grote Meren Gebied

In 2006 was de aandacht van de MIVD wat betreft de regio van de Grote Meren vooral gericht op de Democratische Republiek Congo (DRC). Het jaar 2006 was een historisch jaar voor de DRC, waar voor het eerst in ruim veertig jaar democratische presidents- en parlementsverkiezingen plaatsvonden en de ontwikkeling van andere staatsinstellingen werd gerealiseerd.

Op het gebied van goed bestuur, mensenrechten en staatsveiligheidshervormingen werd weliswaar gestaag voortgang geboekt, maar de gewenste eindstatus is nog niet bereikt. Nog steeds wordt de veiligheidssituatie gedomineerd door het pacificeren van de laatste, nog actieve gewapende groeperingen in het oosten van de DRC, het opnieuw leven inblazen en verbeteren van het ontwapenings-, demobilisatie- en reïntegratieprogramma en de training van de Congolese veiligheidsorganen.

In deze regio lopen diverse nationale en regionale conflicten in elkaar over. De lange landsgrenzen van de DRC met de buurlanden worden afwisselend gevormd door land en uitgestrekte meren. Staatscontrole van deze grenzen door de betrokken landen is beperkt.

Deze omstandigheid draagt ertoe bij dat gemakkelijk ongecontroleerde smokkel van wapens en illegaal gewonnen grondstoffen, vluchtelingenstromen en grensoverschrijdende activiteiten van gewapende groepen kunnen plaatsvinden. Dit compliceert het zoeken naar oplossingen. Er bestaat dringend behoefte aan goede demarcatie en controle van de landsgrenzen, en aan een verbeterde regionale samenwerking op veiligheidsgebied.

De MIVD heeft in 2006 een bijdrage geleverd aan de voorbereiding en de uitvoering van de Nederlandse defensieparticipatie in de DRC. Dit in het kader van internationale steun voor het handhaven en het bevorderen van veiligheid en stabiliteit. Het gaat dan ondermeer om de VN-missie MONUC (*Mis-*

sion Organisation des Nations Unies au Congo), de EU-missies EUSEC DRC (*EU advisory and assistance mission for DRC security reform*), EUSEC FIN, EUPOL Kinshasa en EUFOR DRC. Met de 'prille' ontwikkelingen in de DRC en de blijvende betrokkenheid van de Internationale Gemeenschap (waaronder Nederland) zal de MIVD ook in 2007 aandacht blijven besteden aan de DRC.

Rwanda en Burundi maakten vorderingen in het proces om de tegenstellingen tussen de bevolkingsgroepen te verkleinen. Het huidige evenwicht in de regio blijft fragiel. Er is voldoende conflictstof om een nieuwe crisis te veroorzaken. In Burundi is op 31 december 2006 het mandaat van de VN-missie ONUB (*Opération des Nations Unies au Burundi*) geëindigd en het vredesproces in Burundi

wordt vanaf 1 januari 2007 ondersteund door BINUB (*Bureau Intégré des Nations Unies au Burundi*). BINUB is de feitelijke opvolger van ONUB om de Burundese regering te steunen bij het creëren van vrede en stabiliteit alsmede het bevorderen en coördineren van steun door derden. In verband met de beoogde Nederlandse (militaire) steunverlening in 2007 aan de afronding van de staatsveiligheidshervormingen, het proces van ontwapening, demobilisatie en reïntegratie van voormalige rebellen in Burundi, 'confidence building' en de samenwerking tussen de verschillende groepen in de Burundese geïntegreerde veiligheidsorganen en ministeries, heeft de MIVD in 2006 de ontwikkelingen in Burundi op de voet gevolgd. Dit zal in 2007 worden voortgezet.

Sudan

In de provincie Darfur in Sudan blijft onverminderd sprake van een ernstige crisis. Een spoedige verbetering van de crisis is niet te verwachten. De regering in Khartoum verzet zich bij voortdurend tegen een grotere rol voor de Internationale Gemeenschap en met name de Verenigde Naties die poogt het leed van de bevolking effectief te bestrijden. De regering in Khartoum zal zich naar verwachting blijven richten op een oplossing voor Darfur die geheel volgens haar inzicht gestalte wordt gegeven. Tegenover de Internationale Gemeenschap bezit het regime in Sudan een sterke positie en het heeft alle geduld om een oplossing te bereiken. De kwestie Darfur zal vooralsnog een touwtrekken blijven en wezenlijke vooruitgang zal moeilijk te verwezenlijken zijn.

Het voorgaande geldt ook voor de uitvoering van het 'noord-zuid vredesakkoord' van januari 2005. Belangrijke dossiers worden (nog) niet of nauwelijks ter hand genomen. Het

zuiden lijkt hiermee meer en meer op een koers te komen die tot secessie zal leiden. Of de afscheiding (uit het staatsverband) vreedzaam zal verlopen, is onzeker. Met name kunnen hierbij de spanningen in de oliegebieden rond de grens tussen noord en zuid gaan toenemen.

In Zuid-Sudan lukt het mondjesmaat een functioneel en betrouwbaar bestuursapparaat op te zetten. Voor veel burgers blijft onveiligheid een voortdurend onderdeel van het

dagelijks bestaan. Inmiddels zijn onderhandelingen begonnen over een vredesakkoord tussen de Ugandese regering en het *Lord's Resistance Army* (LRA).

Indien het haperende onderhandelingsproces tussen het LRA en de Oegandese regering wordt afgebroken, zal dit nadelig op de veiligheid in zowel Zuid-Sudan en in de oostelijke delen van de DRC kunnen uitwerken. De eerste tekenen hiervan zijn reeds zichtbaar. De MIVD zal de ontwikkelingen met aandacht blijven volgen.

De MIVD heeft in 2006 een bijdrage geleverd aan de voorbereiding en de uitvoering van de Nederlandse (Defensie) participatie in het kader van de VN-missie UNMIS in Zuid-Sudan. De voortdurende Nederlandse presentie is voor de MIVD reden om Sudan in 2007 te blijven volgen.

De onrust in Darfur en de ongeregelde en vijandelijkheden in de aangrenzende landen, Tsjad en de Centraal Afrikaanse Republiek, sedert de tweede helft van 2006 nopen de MIVD ook in 2007 ontwikkelingen in deze regio en Darfur te blijven volgen.

III

Overige aandachtsgebieden

Caraïbisch gebied en Latijns Amerika
In verband met de aanwezigheid van de Nederlandse krijgsmacht op de Nederlandse Antillen & Aruba besteedt de MIVD aandacht aan landen en internationale ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de veiligheidssituatie aldaar. Voor Suriname bestaat bijzondere belangstelling in verband met de training van Nederlandse militairen in het land.

Het Caraïbisch gebied speelt door de strategische ligging een belangrijke rol bij de doorvoer van drugs vanuit Zuid-Amerika naar de Verenigde Staten en Europa. Aan de doorvoer van drugs zijn vaak andere criminele activiteiten verbonden, zoals mensensmokkel, witwassen van geld en illegale wapentransporten. Een cumulatie van bovenstaande internationale criminaliteitsvormen kan terrorisme faciliteren.

In het Caraïbisch gebied doen zich nauwelijks gewapende conflicten of de noodzaak van externe militaire interventie voor. Wel tracht sinds 2004 een door Brazilië geleide

VN-missie orde op zaken te stellen in Haïti. De missie wordt in 2007 voortgezet.

Nederlandse Antillen & Aruba
Wegens de permanente Nederlandse defensiepresentie beziet de MIVD in hoeverre zich ontwikkelingen op de Boven- en Benedenwindse eilanden voordoen die van invloed kunnen zijn op de taakuitoefening door de Nederlandse krijgsmacht aldaar. Dit houdt met name verband met de counter-drugsoperaties die de eenheden van de Koninklijke Marine in de regio uitvoeren.

De Nederlandse Antillen & Aruba hebben de afgelopen jaren te kampen gehad met sociaal-economische problemen. De veelal drugsgerelateerde criminaliteitscijfers op Curaçao laten echter, onder andere door Nederlandse hulp, een neerwaartse trend zien in vergelijking met afgelopen jaren. Ontwikkelingen op het gebied van de georganiseerde criminaliteit op St. Maarten zijn daarentegen zorgelijk.

De MIVD besteedt in het bijzonder aandacht aan de algehele veiligheidssituatie van Nederlands defensiepersoneel op de eilanden. Er is op de Nederlandse Antillen en Aruba geen

sprake van een specifiek tegen Nederlandse militairen gerichte (criminele) dreiging. Defensiemedewerkers worden vanwege hun relatieve rijkdom door criminelen als interessant doelwit beschouwd. De dreiging op het gebied van subversie, sabotage en terrorisme tegen de op de eilanden gevestigde militairen is laag.

Tezamen met de AIVD en de Veiligheidsdiensten van de Nederlandse Antillen en Aruba wordt bezien of zich in de regio geopolitieke en transnationale ontwikkelingen voordoen die van invloed kunnen zijn op de eilanden binnen het Koninkrijk. Hierbij moet vooral worden gedacht aan invloeden vanuit de buurlanden van de Nederlandse Antillen en Aruba, welke mogelijk destabiliserend kunnen uitwerken op de eilanden binnen het Koninkrijk. Defensie en buitenlandse betrekkingen zullen, bij een status aparte voor Curaçao en St. Maarten en de statuswijziging naar gemeente voor Bonaire, Saba en St. Eustatius, een koninkrijkstaak blijven, zodat de betrokkenheid van Defensie, en daarmee de inspanningen van de MIVD aangaande dit deel van het koninkrijk, geen verandering ondergaan.

Venezuela

Eind 2006 is president Chávez voor een periode van zes jaar herkozen als president.

Wegens de ligging van Aruba, Bonaire en Curaçao voor de Venezolaanse kust en de in het Statuut van het Koninkrijk vastgelegde verantwoordelijkheid voor de defensie en buitenlandse betrekkingen van deze koninkrijksdelen, volgt de MIVD de politieke, economische en militaire ontwikkelingen in Venezuela op de voet. De aandacht is geïntensiveerd sinds het aan de macht komen van president Chávez. Gezien de mogelijke uitstralings-effecten van de ontwikkelingen in Venezuela naar landen in de regio zal de MIVD de ontwikkelingen in Venezuela ook in 2007 intensief blijven volgen.

In zijn nieuwe regeerperiode wil hij zijn politieke en economische hervormingen intensiveren en een socialistische staat tot stand brengen. Het door zijn partij gedomineerde parlement heeft president Chavez bijzondere volmachten verleend voor een periode van anderhalf jaar. Door de steeds verdergaande centralisering van de macht onder directe controle van president Chávez zal de democratie verder worden uitgehoud.

Voor president Chávez is de versterking van de Latijns-Amerikaanse en Caribische integratie de hoogste buitenlandspolitieke prioriteit. Venezuela zal trachten zijn invloed in de regio verder te vergroten en de Amerikaanse invloed in de regio terug te dringen. Dit geldt ook voor de Nederlandse Antillen en Aruba. De koers kan invloed hebben op de Nederlandse en Amerikaanse positie aldaar.

Het buitenlandse en militaire beleid van president Chávez vormt een bron van spanning in de regio die aandacht van de MIVD blijven vergen.

Colombia

De aandacht van de MIVD voor Colombia vloeit voort uit de Koninkrijks-verantwoordelijkheid voor de verdediging van de Nederlandse Antillen en Aruba en de rol in internationaal verband bij counterdrugs operaties in de Caribische regio. Hierbij spelen zowel de nabijheid tot de Benedenwindse Eilanden en de status van Colombia als grootste producent en exporteur van cocaïne een rol.

In Colombia wordt het politieke toneel gedomineerd door de strijd tussen de regering, guerrilla-bewegingen, paramilitaire groeperingen en criminele bendes waarbij voor alle partijen drugsbelangen een grote rol spelen. Hoewel de demobilisatie en de ontwapening van de para-militaire organisaties in 2006 werden voltooid, vormt de reïntegratie van gedemobiliseerde ex-paramilitairen een belangrijke uitdaging voor de regering en blijven de paramilitairen vooralsnog een belangrijke politieke en economische factor. De pogingen van de regering om met de

guerrillaorganisaties tot een vredesproces te komen, verlopen moeizamer. Ondanks de voortdurende guerrilla-activiteiten is de veiligheidssituatie in Colombia de laatste jaren door de toegenomen inzet van de veiligheids-troepen verbeterd. Onder invloed hiervan is sprake van verplaatsing van guerrilla- en drugsactiviteiten naar de grensgebieden met buurlanden. Dit kan gevolgen hebben voor de omliggende landen, inbegrepen de Nederlandse Antillen en Aruba. Het risico van terroristische activiteiten buiten het

eigen grondgebied wordt als laag ingeschat. Vanuit voornoemd perspectief zal de MIVD de politieke en militaire ontwikkelingen in Colombia aandachtig blijven volgen.

Suriname

Een belangrijke rol in het Nederlandse beleid blijft Suriname spelen wegens de historische band tussen Suriname en Nederland, alsmede de omvangrijke Surinaamse gemeenschap in Nederland. Vanwege de militaire samenwerking zoals de halfjaarlijkse jungletraining

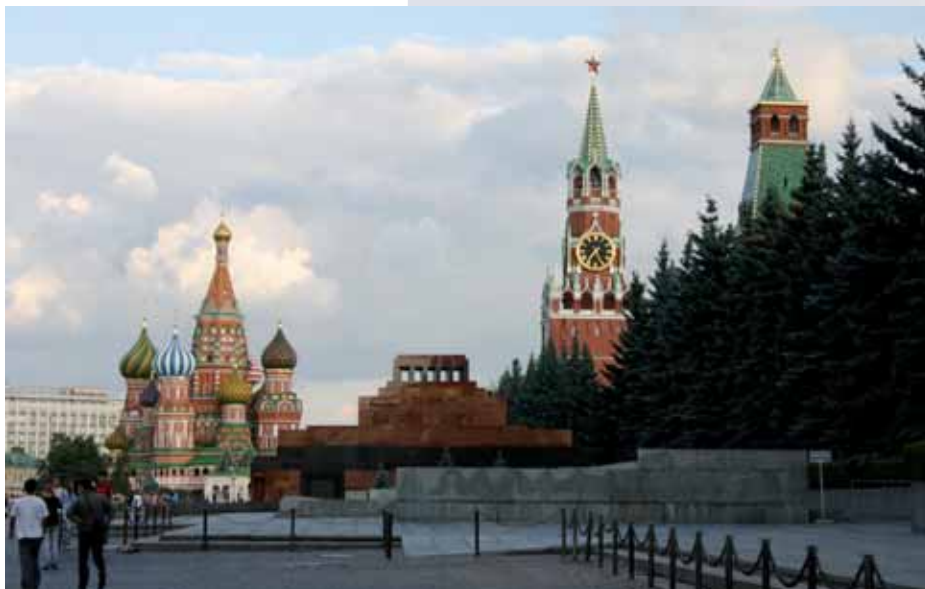
van Nederlandse militairen in Suriname richt de MIVD zich op de binnenlandse veiligheidssituatie in Suriname.

De in 2005 aangetreden regering straalt op veiligheidsgebied daadkracht uit en heeft bij de criminaliteitsbestrijding vooruitgang geboekt. Het in 2007 verwachte proces ten aanzien van de 'Decembermoorden' en de aanpak van de georganiseerde criminaliteit in Suriname moeten bijdragen aan de versterking van de rechtsstaat. De aanpak kan ook aanleiding geven tot maatschap-

pelijke onrust. De doorvoerhandel van drugs uit Zuid-Amerika via Suriname naar Europa blijft zorgelijk. Radicaal fundamentalisme dan wel op islamitisch gedachtegoed geïnspireerd terrorisme speelt in Suriname geen rol, ondanks de aanwezigheid van een grote islamitische bevolkingsgroep.

De MIVD blijft de binnenlandse veiligheidssituatie in Suriname ook in 2007 nauwgezet volgen.

Russische Federatie

Het monitoren van de politieke stabiliteit van de Russische Federatie wordt, vanwege het groot nucleair arsenaal en een omvangrijke krijgsmacht, door de MIVD van belang geacht. Parallel aan de binnenlandse ontwikkelingen vormen het buitenland- en veiligheidsbeleid een punt van blijvende aandacht. De buitenlandpolitiek van de Russische Federatie heeft ook in 2006 een stempel gedrukt op belangrijke internationale dossiers en heeft tevens directe uitstralingseffecten gehad op lidstaten van de NAVO. De politiek-militaire en sociaal-economische ontwikkelingen en het streven naar behoud en intensivering van zijn invloedssferen, vormen de belangrijkste redenen voor de MIVD om de aandacht, vooral gericht op politiek-militaire aspecten, op de Russische Federatie gevestigd te houden.

De relatie tussen Rusland en enkele voormalige Sovjetrepublieken - in het bijzonder Georgië, Oekraïne en Wit-Rusland - heeft het afgelopen jaar uitgebreid in de belangstelling gestaan. In dit kader speelden naast energiepolitiek, de zogenoemde *frozen conflicts* dikwijls een centrale rol. Deze zich voortslepende conflicten behelzen in Georgië de kwesties rond Zuid-Ossetië en Abchazië, in Armenië en Azerbeidzjan de controverse rond Nagorno-Karabach en in Moldavië rond Trans-Dnjestrïë. Deze conflicten en hun context vormen een belangrijk punt van aandacht voor de MIVD. Een ander voor de MIVD interessant dossier betreft de toenaaderingstrajecten tot de NAVO van enkele voormalige Sovjetrepublieken en de invloed daarvan op de politiek-militaire constellatie aldaar. Deze ontwikkelingen worden door Rusland met argwaan bekeken en hebben

een directe invloed op de houding van Moskou op het veiligheidspolitiëk terrein. Ook dit wordt door de MIVD gevolgd.

Zuid-oost Azië

Indonesië

De ontwikkelingen in Indonesië met betrekking tot het democratiseringsproces binnen de Indonesische Strijdkrachten (TNI - *Tentara Nasional Indonesia*) alsmede veiligheidsgerelateerde aspecten, waarbij specifieke aandacht voor Atjeh en Papoea, worden door de MIVD gevolgd. Hoewel ten aanzien van de TNI de eerste aanzet tot verdere institutionalisering van democratische inbedding van strijdkrachten is gegeven, zijn de twee belangrijkste en controversiële steunpilaren van (de macht en invloed van) de TNI, het economische zakenimperium en de territoriale organisatie, in belangrijke mate onaangetaast gebleven. Om de ontwikkelingen rond de TNI te kunnen duiden, zal de MIVD ook gerelateerde politieke en contra-terrorismeaspecten volgen.

Als uitvloeisel van het in augustus 2005 ondertekende vredesakkoord tussen de Indonesische regering en de separatistische beweging GAM (*Gerakan Aceh Merdeka - Beweging voor Vrij Atjeh*), vonden in Atjeh in december 2006 lokale verkiezingen plaats. Inmiddels is in dit gebied sprake van een zekere stabilisatie. De problemen in Papoea hebben vanwege de omstandigheden in Atjeh het afgelopen jaar bij de Indonesische regering minder prioriteit gekregen, maar bij verdere stabilisatie in Atjeh zal de kwestie Papoea meer aandacht gaan krijgen.

China

China vormt, ondanks de groei van zijn militaire en economische potentieel, op zich geen directe bedreiging voor de (regionale) Nederlandse belangen. Gezien de regionale en mondiale aspiraties van China (vide onder meer de uitgebreide Chinese activiteiten in Afrika) in combinatie met zijn (groeierende) militaire potentieel vormt China toch een gebied van inlichtingenbelangstelling voor de MIVD. Ontwikkelingen met betrekking tot de Chinese strijdkrachten en de buitenlandpolitieke activiteiten van China vormen aandachtsgebieden. De MIVD richt zich daarbij ook op gerelateerde onderwerpen, zoals bijvoorbeeld (non-)conventionele proliferatie.

AFRIKA

Ethiopië-Eritrea

De kwestie rond de grensdemarcatie tussen beide landen blijft onopgelost. Hierin lijkt

binnenkort geen verandering te komen. Toch is het twijfelachtig of één van beide staten wederom gewapenderhand tegen de ander zal optreden. De eventuele winstkansen in het conflict wegen niet op tegen de dermate hoge kosten in personeel en materieel opzicht. Een dergelijke constellatie lijkt zich voorlopig voor geen van beide staten aan te dienen.

Somalië

Het Ethiopische optreden in buurland Somalië heeft de toestand aldaar weer een fluïde karakter gegeven. De Afrikaanse Unie (AU) tracht een nieuwe stabilisatie van Somalië te bewerkstelligen na de voorziene terugtrekking van de Ethiopische troepen. Te verwachten is echter dat de AU de fakkel na een korte periode aan de Verenigde Naties zal willen overdragen.

Het blijft hierbij sterk de vraag of interne Somalische ontwikkelingen een pacificeren-

de rol voor de Internationale Gemeenschap zullen toelaten.

West-Afrika

De toestand in West-Afrika blijft wankel. Waar Liberia en Sierra Leone hun stabiliteit met voorzichtige stappen lijken te bestendigen, is het vooral Ivoorkust waar de toestand nog steeds zeer instabiel is. Alle bemiddelingen ten spijt, lijkt vooral de Ivoiriaanse regering van zins met grote volharding haar eigen koers te volgen. Eind 2006 duurde de patstelling voort. Bovendien baart het buurland Guinee zorgen: dictator Conte (73) heeft ernstige gezondheidsproblemen en de spanningen lopen op, terwijl Conte's opvolging nog altijd niet duidelijk is. Een chaotisch conflict behoort tot de mogelijkheden.

Zuidelijk Afrika

In zuidelijk Afrika blijft vooral Zimbabwe een groot probleem. President Mugabe lijkt

zich nog steeds te verzetten tegen noodzakelijke hervormingen, terwijl de eens zo solide economie in duigen ligt. De bevolking en de oppositie verzetten zich evenwel meer verenigd dan voorheen. Belangrijke buurlanden worden steeds kritischer, al blijft kritiek grotendeels achter de schermen. Behalve aanzienlijke stromen economische vluchtelingen, valt hiervan geen regionale uitstraling te verwachten.

IV

Proliferatie

Nucleaire ontwikkelingen

Iran

Iran heeft in 2006 voortgang geboekt in zijn nucleaire programma. Iran streeft hierbij naar een volledige beheersing van de nucleaire splijtstofcyclus, van ertswinning tot en met de productie van kernenergie. In 2006 zijn in Iran vele ontwikkelingen geweest op het gebied van ultracentrifuge technologie voor uraniumverrijking. Nadat het Internationaal Atoomenergie Agentschap op verzoek van Iran in januari 2006 de zegels van de prototype uraniumverrijkingsinstallatie had verwijderd, waardoor Iran kon doorgaan met het onderzoek naar ultracentrifuge technologie, werd op 11 april 2006 officieel het eerste door Iran geproduceerde verrijkte uranium getoond. Deze zeer kleine hoeveelheid verrijkt uranium met een verrijkingsgraad van 3.5% is geschikt als grondstof voor gebruik in kerncentrales, maar niet als grondstof voor de productie van kernwapens. Momenteel beschikt Iran bovengronds in de prototype verrijkingsinstallatie over twee cascades (productielijnen) van elk 164 centrifuges.

Iran heeft aangekondigd in het eerste kwartaal van 2007, de eerste 3000 (van 50.000) centrifuges in een ondergrondse verrijkingsinstallatie te willen installeren. De MIVD zal de nucleaire ontwikkelingen in Iran in 2007 blijven volgen.

Noord-Korea

In oktober 2006 heeft Noord-Korea een ondergrondse kernproef uitgevoerd. Hoewel de kracht van de explosie kleiner was dan werd verwacht, heeft Noord-Korea met deze proef aangetoond over de kennis en middelen te beschikken om een eigen kernwapen te produceren. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de stabiliteit in de regio. De MIVD zal in 2007 de ontwikkelingen in het nucleaire wapenprogramma van Noord-Korea blijven volgen. Ook de rol van Noord-Korea als proliferator blijft een aandachtspunt voor de dienst.

Trends en toekomstig onderzoek chemische en biologische wapens

Niet-statelijke actoren

Het afgelopen jaar is gebleken dat CBRN (chemisch, biologisch, radiologisch, nucleair)-incidenten door niet-statelijke actoren (bijvoorbeeld terroristen) zoals het voorbereiden en het plegen van aanslagen primitief van aard zijn, qua uitvoering en gebruikte middelen. Overigens kan ook het gebruik van

eenvoudige wapens grote (maatschappelijke) gevolgen hebben. De kans is gering dat deze actoren in de nabije toekomst in staat zijn een hoger technisch niveau te bereiken. Op de langere termijn kan een hoger technisch

niveau door, onder andere, technologische vooruitgang en opgedane ervaring mogelijk worden bereikt waardoor de CBRN-dreiging die uitgaat van niet-statelijke actoren groter kan worden.

De MIVD zal onderzoeken of nieuwe, drempeverlagende technieken kunnen leiden tot een verhoogde CBRN-dreiging. Ook zal worden onderzocht of niet-staatelijke actoren in staat zijn hun ervaring met CBRN-middelen uit te breiden.

Staatelijke actoren

Bepaalde landen waarvoor uit inlichtingen-oogpunt belangstelling bestaat, zijn door

de steeds beter ontwikkelde industrie in die landen in staat geschikte grondstoffen voor CBRN-middelen zelf te ontwikkelen en te produceren. Hierdoor kunnen die landen de productie van deze middelen eenvoudig verhullen. Ook lijken deze landen een intensievere samenwerking na te streven om de ontwikkeling en de productie van geschikte middelen voor chemische en biologische wapens te vereenvoudigen. De samenwerking betreft de uitwisseling van grondstoffen, materieel en kennis. De MIVD zal de

capaciteiten van de industrie van deze landen om CBRN-middelen te ontwikkelen en te produceren onderzoeken, mede tegen de achtergrond van de geïntensiveerde samenwerking tussen die landen.

Overbrengingsmiddelen

Op het gebied van overbrengingsmiddelen heeft de MIVD in 2006 zijn aandacht gericht op onder meer Iran, Syrië en Noord-Korea. Iran focust zich op het verder ontwikkelen van het huidige arsenaal aan ballistische raketten en op het ontwikkelen van nieuwe ballistische raketten. Dit, met het doel een grotere dracht, een hogere nauwkeurigheid en een betere inzetbaarheid te bereiken. Waargenomen is dat er parallel aan de ontwikkeling van door vloeibare brandstof aangedreven raketten, ook door vaste brandstof aangedreven ballistische raketten worden ontwikkeld. Een dergelijke parallelle ontwikkeling is ook in Syrië waargenomen. De focus ligt in Syrië vooral op de verbetering van de effectiviteit en de inzetbaarheid van het huidige arsenaal ballistische raketten, en niet op het vergroten van de dracht.

Noord-Korea wordt gezien als een belangrijke proliferator van technologie, kennis en materialen voor zowel het overbrengingsmiddelenprogramma van Iran als van Syrië. De door Noord-Korea op 5 juli 2006 uitgevoerde lanceringen van diverse ballistische raketten zijn door de MIVD gevolgd. Enerzijds om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen die in Noord-Korea plaatsvinden en anderzijds om te bepalen wat dit voor mogelijke gevolgen heeft voor een eventuele export naar de landen van zorg.

De MIVD zal ook in 2007 de aandacht rich-

ten op de overbrengingsmiddelenprogramma's van Iran en Syrië en Noord-Korea in de rol van proliferator.

Militaire techniek

Het volgen van militair-technische ontwikkelingen is voor de MIVD van belang om een dreigingsinschatting te kunnen maken van huidige en toekomstige conventionele wapensystemen in (potentiële) risicolanden en (potentiële) inzetgebieden. Wapentechnische

en technologische ontwikkelingen bleven dan ook in 2006 de aandacht van de MIVD vragen. Daarnaast werd aandacht besteed aan de belangrijkste leveranciers van moderne wapensystemen en wapentechnologie aan (potentiële) risicolanden.

De MIVD heeft in 2006 informatie verzameld en geanalyseerd over land-, zee-, lucht- en ruimtegebonden wapen- en sensorsystemen en proliferatie van moderne wapensystemen. In dit kader werd onder andere onderzoek gedaan naar specifieke

luchtgebonden en grondgebonden wapen- en sensorsystemen. Een belangrijk onderdeel hiervan betrof technisch onderzoek naar de werking van op afstand bediende geïmproviseerde explosieven (*Improvised Explosive Devices*). Op maritiem gebied werd het overzicht van in risicolanden in gebruik zijnde platformen en wapensystemen geactualiseerd en werden enkele maritieme platformen en maritiem-technische ontwikkelingen nader bestudeerd. Op ruimtevaartgebied werd aan-

dacht besteed aan nieuwe technologische ontwikkelingen en ruimtevaartactiviteiten van de belangrijkste risicolanden. Met voornoemde activiteiten werd inzicht verkregen in de effectiviteit en de kwetsbaarheden van diverse operationele en toekomstige wapen- en sensorsystemen en hun primaire leveranciers. Deze activiteiten zullen ook in 2007 worden gecontinueerd waarbij de aandachtsgebieden niet noemenswaardig zullen wijzigen.

Technologische ontwikkelingen

De MIVD volgt de ontwikkelingen op het

gebied van fundamentele en toegepaste fysica en technologie, voorzover deze invloed kunnen hebben op militaire wapensystemen en de uitvoering van militaire operaties, waarbij een voortdurende wisselwerking tussen civiele en militaire technologische ontwikkelingen bestaat. De toepassing van COTS (Commercial Off The Shelf) componenten in technisch hoogwaardige wapensystemen is daarbij gemeengoed geworden. Als gevolg van de toepassing van micro- en nanotechnologie worden wapensystemen kleiner maar beschikken zij tegelijkertijd over verbeterde technische capaciteiten en hebben zij een grotere nauwkeurigheid.

De afhankelijkheid van geavanceerde computertechnologie en satellietafhankelijke plaatsbepaling en communicatiesystemen wordt steeds groter. Wapensystemen maken steeds meer deel uit van informatienetwerken die wereldwijd flexibel inzetbare wapensystemen koppelen aan knooppunten voor commandovoering en centra voor data-analyse. Raketten worden steeds sneller en wapensystemen

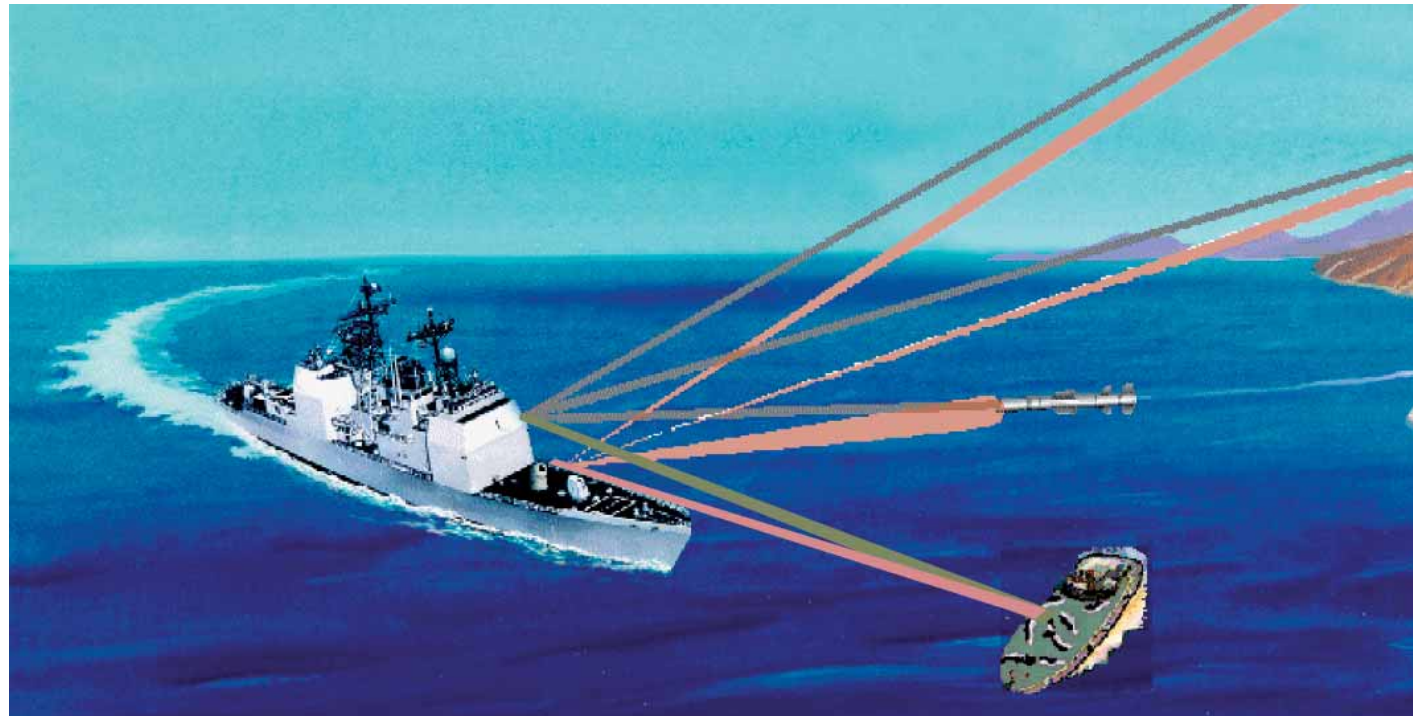
steeds moeilijker waarneembaar door toepassing van nieuwe technologieën. Het onderzoek naar de operationele toepassing van *Directed Energy Weapons* (laserwapens, radiofrequentie en *particle beam* wapens)

blijft voortgang vinden. Toepassingen zoals verblinding door laagvermogen lasers en het verstoren van sensoren met hoogvermogen lasers zijn inmiddels operationeel.

De MIVD voorziet dat informatie- en communicatietechnologie, nanotechnologie en de ontwikkeling van nieuwe materialen een steeds grotere invloed gaan hebben op de constructie en wijze van inzet van wapen- en sensorsystemen. Deze technologieën zullen leiden tot wapen- en sensorsystemen die onbemand kunnen zijn en in hoge mate autonoom kunnen werken. De verwachting is dat het gebruik van onbemande systemen voor communicatie, verkenning en offensieve taken ook in risicolanden sterk

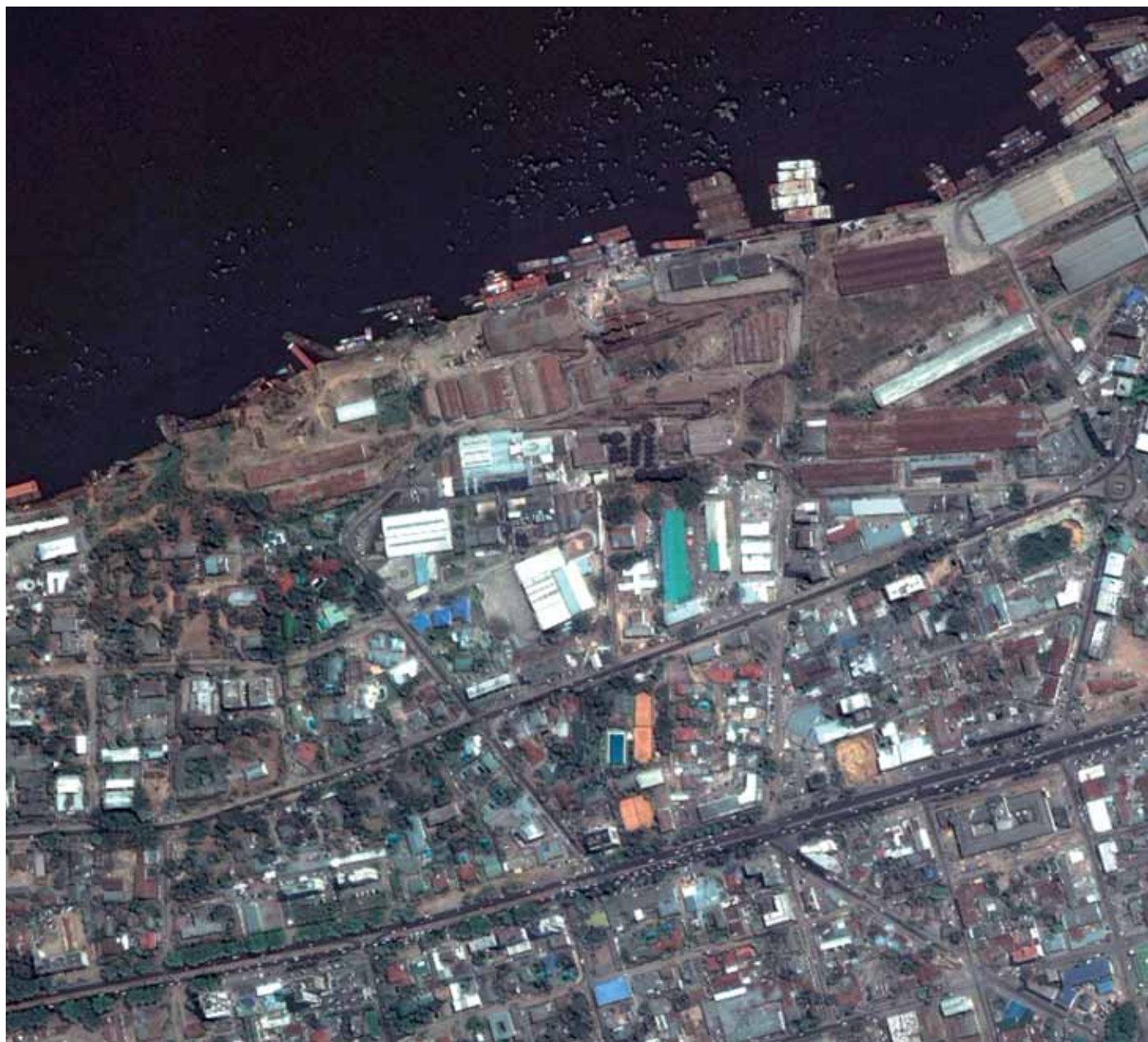
zal toenemen. De controle over en communicatie met lucht-, zee- en grondgebonden bemande en onbemande systemen geschiedt in steeds grotere mate via satellieten. Er is derhalve toenemende aandacht van de MIVD voor de militaire toepassing van ruimtevaartontwikkelingen op het gebied van navigatie, communicatie en waarneming en ontwikkelingen op het gebied van offensief gebruik van ruimtevaartmiddelen.

Proliferation Security Initiative - Maritiem
In het kader van proliferatie van massavernietigingswapens (MVW) heeft de MIVD intensief de activiteiten van koopvaardij schepen, scheepseigenaren en rederijen (inclusief onderliggende verbanden), die mogelijk

betrokken zijn of kunnen worden bij proliferatie van MVW, gemonitord. Een verbeterde informatiepositie is gerealiseerd door ook op dit gebied informatie uit te wisselen met (internationale) partnerdiensten. Deze informatie is, na analyse, op verzoek van nationale en internationale behoeftezoekers beschikbaar gesteld waardoor operationele belangen (waaronder het UNIFIL fregat voor de kust van Libanon) en andere belangen gediend konden worden. De MIVD heeft in 2006 in het kader van het *Proliferation Security Initiative* (PSI) ook deelgenomen aan internationale bijeenkomsten die tot doel hebben illegale proliferatie van MVW te verhinderen. De inspanningen van de MIVD zijn erop gericht ook in 2007 een waardevolle bijdrage op dit terrein te leveren.

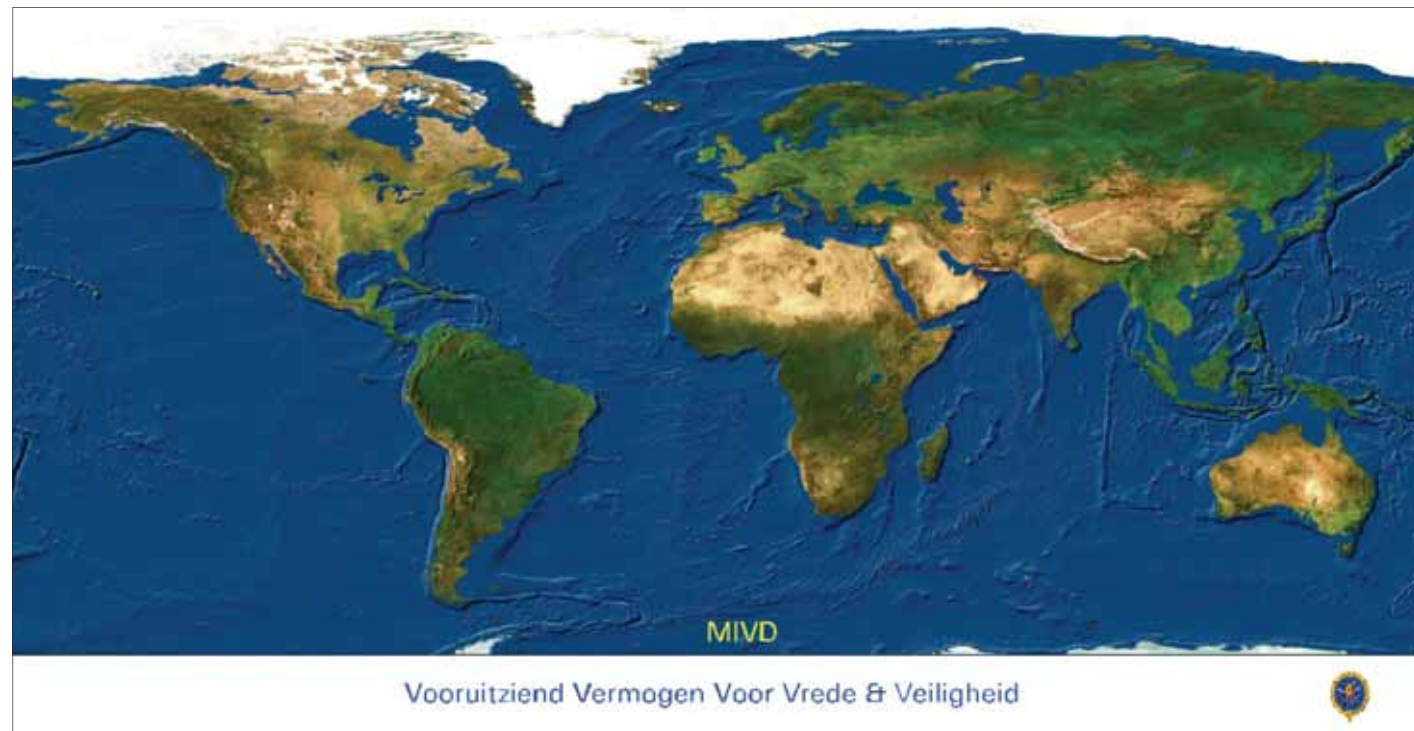

V

Terrorisme

De terreurdreiging ging in 2006 vooral uit van de verschillende jihadistische organisaties die opereren binnen het kader van de mondiale jihad beweging.

Zij zijn in meerdere theaters actief. Het afgelopen jaar zijn pogingen gedaan om meer structuur aan te brengen en een overkoepelende strategie te formuleren.

Dit mondde uit in een strategiedocument dat bekend staat als het *“Handvest van de Opperste Raad van Jihadi Groepen.”*

In 2006 werden in Europa meerdere terreurcellen opgerold en konden aanslagen worden verijdeld. In enkele Europese landen, waaronder Nederland, zijn processen gevoerd waarin jihadisten werden veroordeeld tot gevangenisstraffen. In andere landen, waaronder Denemarken, het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland en Spanje, zijn strafprocessen in gang gezet. In verschillende Europese landen is een jonge generatie moslims ontstaan die zich de afgelopen jaren heeft geradicaliseerd. Jonge tweede en derde generatie immigranten voelen zich vervreemd en keren zich tegen westerse waarden. Er is daarnaast een ontwikkeling waarbij een groeiend aantal autochtone jongeren zich bekeert tot de Islam en aansluiting zoekt bij islamistische organisaties. In verband met demografische ontwikkelingen in Europa volgens welke het aantal moslims in verhouding met de autochtone bevolking verder toeneemt, is de verwachting dat radicaliseringstendens van islamitische jongeren zich doorzet. De toegenomen waakzaamheid van het publiek en de veiligheidsdiensten en de geïntensiveerde samenwerking op het terrein van

rechtshandhaving, veiligheid en inlichtingen bleken vruchten af te werpen in de strijd tegen het terrorisme. Ook verstoringacties droegen bij aan de veiligheid waardoor terreurorganisaties niet de tijd, de ruimte en de middelen kregen om nieuwe aanslagen voor te bereiden en uit te voeren. Er zijn aanwijzingen dat verkenningen voor aanslagen doorgaan en dat voorbereidingen voor nieuwe aanslagen in gang worden gezet. Het al-Qa'ida terreurnetwerk heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een brede terroristische beweging waarbij diverse groeperingen zich hebben aangesloten. Hoewel al-Qa'ida in de strijd tegen het terrorisme klappen te verduren heeft gehad, is het terreurnetwerk veerkrachtig gebleken. Al-Qa'ida is opnieuw in opkomst en blijft een bedreiging vormen. De aanhoudingen van al-Qa'ida-leden en handlangers in meer dan honderd landen gedurende de afgelopen jaren, hebben niet geleid tot het uitschakelen van het netwerk. Het netwerk en de geweldadige islamistische beweging zijn in staat geweest om de weggevalen posities weer op te vullen en de strijd voort te zetten. Een (latent) draagvlak in de islamistische wereld zorgt ervoor dat al-Qa'ida al meer dan twee decennia heeft weten te overleven. Dit illustreert de veerkracht en beweeglijkheid van het netwerk en betekent dat de strijd tegen het jihadistische terrorisme een zaak van de lange adem is. De aanslagen in 2006, in Abqaiq (Saoedi-Arabië), Dahab (Egypte), Dubba en Marib (Jemen) en Damascus (Syrië) werden vrijwel allemaal uitgevoerd door regionale afdelingen van al-Qa'ida. Met uitzondering van de aanslag in Dahab, betrof het mislukte aanslagen. De enige jihadistische aanval op

een zogeheten 'hard' doelwit was de mislukte aanslag op de Amerikaanse ambassade in Damascus.

De Informatiejihad

De Informatiejihad in 2006 werd gedomineerd door videoboodschappen, jihadistische instructiemateriaal en het gebruik van discussiefora. Het aantal via internet en de massamedia verspreide boodschappen van de nummer twee van al-Qa'ida, Ayman al-Zawahiri, werd in 2006 bijna verdubbeld. Werden in 2005 acht videoboodschappen van al-Zawahiri uitgebracht, in 2006 liet hij vijftien keer van zich horen. Ook de leider van al-Qa'ida, Bin Laden, gaf voor het eerst sinds 2004 weer een levensteken. In 2006 werden drie boodschappen van Bin Laden via internet verspreid. Voorts is de kwantiteit en kwaliteit van jihadistische instructiemateriaal en handboeken op internet het afgelopen

jaar toegenomen. Het gebruik van islamistische discussiefora als hulpmiddel voor operationele planning en communicatie van terroristische groeperingen nam in 2006 toe. Het monitoren van internet in het kader van opsporing van aan terrorisme gerelateerde personen door inlichtingen- en opsporingsdiensten nam in 2006 eveneens toe. Na aanhoudingen van aan terrorisme gerelateerde personen in het Verenigd Koninkrijk en Duitsland in augustus en oktober 2006 hebben de lidstaten van de Europese Unie het monitoren van internet in het kader van terrorismebestrijding een hogere prioriteit toegekend. De aanhoudingen in het Verenigd Koninkrijk en Duitsland zijn verricht op grond van uit het monitoren van internet verkregen informatie.

Zelfmoordterrorisme

In 2006 is het belang van zelfmoordterro-

risme als een effectieve strijdmethode van terroristen toegenomen. Het totale aantal zelfmoordaanslagen in Afghanistan steeg in 2006 tot 139 tegenover 27 aanslagen in 2005. In januari 2007 deed zich de eerste zelfmoordaanslag tegen Nederlandse militairen in Uruzgan voor.

In Irak verdubbelde in 2006 het aantal ernstige aanslagen van bijna 40 tot 80. Na een piek in oktober was er aan het eind van het jaar sprake van een lichte daling van het aantal aanslagen met (zelfmoord)autobommen en aanslagen met zelfmoordgordels. Vooral shi'itische burgers in Bagdad waren het slachtoffer van dit type aanslagen, die vooral waren bedoeld om het sektarische geweld verder aan te wakkeren. Ongeveer 60 procent van de aanslagen in december 2006 concentreerden zich in Bagdad. Een groot aantal autobommen kon voortijdig worden ontdekt en onschadelijk worden gemaakt. Ongeveer 40 procent van de aanslagen betreft zelfmoordaanslagen.

CBRN-terrorisme

Terreurorganisaties hebben in het verleden belangstelling getoond voor chemische, biologische, radiologische en nucleaire

(CBRN)-middelen. De grootste zorg gaat uit naar al-Qa'ida. Het risico dat al-Qa'ida op termijn de beschikking krijgt over massavernietigingswapens neemt toe. Een aanval met dergelijke middelen wordt op korte termijn niet waarschijnlijk geacht. Wel moet worden vermeld dat met name al-Qa'ida heeft aangegeven dergelijke middelen te willen gebruiken.

De moordaanslag op oud-FSB agent Alexander Litvinenko in het Verenigd Koninkrijk met het radio-isotoop polonium-210 illustreert hoe kwaadwillenden radio-actief materiaal met dodelijke gevolgen kunnen verspreiden. De zaak leidde tot een hernieuwde discussie over verspreidings- en besmettingsmogelijkheden met radioactief materiaal in terroristische scenario's.

Statelijke ondersteuning van terrorisme

De Verenigde Staten merken Syrië en Iran aan als statelijke sponsors van terrorisme. De Syrische regering levert politieke en materiële steun aan onder andere Hezbollah. Syrië blijft belangrijk voor de bevoorrading van Hezbollah vanuit Iran. De Verenigde Staten beschouwen Iran als de meest actieve statelijke sponsor van terrorisme en begonnen in 2006 met een hardere aanpak van de Iraanse en Syrische activiteiten in Irak.

Amerikaanse en Europese woordvoerders hebben in 2006 aangegeven dat Pakistan zich meer moet inspannen om te voorkomen dat Taliban of al-Qa'ida-eenheden vrijelijk heen en weer de grens met Afghanistan kunnen oversteken en om een eind te maken aan de activiteiten van terreurorganisaties in de tribale gebieden aan de grens met Afghanistan. De NAVO slaagde er in de tweede helft van 2006 in een aantal belangrijke Taliban-commandanten uit te schakelen met gerichte luchtaanvallen in Afghanistan.

In 2006 namen de Taliban en al-Qa'ida vrijwel de controle over in Noord-Waziristan nadat plaatselijke stamleiders in september 2006 een akkoord met de regering onder-

tekenen. Onofficieel is ook de controle over Zuid-Waziristan overgenomen. De Taliban heeft er kantoren geopend, evenals rekruteringscentra en een parallel bestuur ingevoerd. Al-Qa'ida en andere buitenlandse strijders werd toegestaan in de regio te verblijven. In de tribale gebieden is een twin-

tigtal trainingskampen geïdentificeerd, vooral in de omgeving van Wana en Shakai. In het voorjaar van 2004 werd hier een topbijeenkomst van al-Qa'ida gehouden waar onder andere de inmiddels aangehouden Abu Faraj al-Libi, een belangrijke al-Qa'ida-planner, aanwezig was en plannen werden gesmeed voor aanvallen tegen de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk.

Terrorisme gericht tegen de krijgsmacht

Nederlandse militairen hebben in 2006 in Afghanistan herhaaldelijk te maken gehad met terreurdreiging en waren doelwit van aanslagen. De terreurdreiging bestond veelal uit het plegen van aanslagen door de Taliban

door middel van explosieven, waaronder de zogeheten *Improvised Explosive Devices*. Daarnaast leverden onze troepen in Afghanistan geregeld vuurgevechten met Talibanstrijders.

Vanaf de opbouw van Kamp Holland in Uruzgan moesten militaire transporten van de *Deployment Task Force* rekening houden met aanslagen. Konvooien van Kandahar naar Tarin Kowt kregen ter bescherming luchtsteun van helikopters en gevechtsvliegtuigen. De ontplooiing van de *Task Force Uruzgan* vergrootte de dreiging van aanslagen tot het gehele inzetgebied in de provincie Uruzgan.

Talibancommandant mullah Dadullah loofde op 8 februari 2006 beloningen uit in goud

voor het doden van coalitie-militairen in Afghanistan. Hiermee werd het intimideren van leden van de *International Stabilisation Force Afghanistan (ISAF)* voorafgaande aan de ontplooiing van Fase III beoogd en tevens het aanmoedigen om aanslagen tegen ISAF-militairen te plegen.

Piraterij en maritiem terrorisme

Gaat het bij piraterij om persoonlijk geldelijk gewin, bij maritiem terrorisme is het doel het verspreiden van angst onder de bevolking door het verstoren c.q. beïnvloeden van economische activiteiten en politieke stabiliteit. Beide zijn gericht tegen maritieme doelen, verspreiden angst en brengen economieën schade toe. Doelwitten zijn, naast de verschillende soorten schepen, ook off-shore

platformen en kustfaciliteiten. Hierbij blijken terroristische groepen steeds vaker gebruik te maken van piraterijtactieken.

Piraten bedreigden ook in 2006 de internationale scheepvaart en schaadden daarmee de economische belangen van landen. Daarnaast vormt piraterij een gevaar voor de veiligheid van scheepsbemanningen en passagiers. Het merendeel van de gas- en olietransporten vaart door of langs wateren die onveilig zijn wegens piraterij. Sinds 1993 worden de gemelde piraterij-incidenten geregistreerd. Uit de cijfers blijkt dat de jaren 2001 en 2003 een dieptepunt waren als gevolg van het hoge aantal meldingen van piraterij. Het betrof circa 450 meldingen. Vanaf 2004 is er een afname van piraterijmeldin-

gen door de civiele scheepvaart. Tegelijkertijd zien we hedendaagse piraten opereren als winstgevende paramilitaire organisaties.

De MIVD brengt de wereldwijde ontwikkelingen met betrekking tot mogelijke bedreigingen op het gebied van maritiem terrorisme en piraterij in kaart om trends te signaleren. Bijzondere aandachtsgebieden voor de MIVD zijn hierbij het Midden-Oosten, delen van de Afrikaanse regio en Indonesië. Andere gebieden met een verhoogd risico op piraterij en maritiem terrorisme worden beschouwd indien deze defensierelevant zijn.

VI

Contra-Inlichtingen en veiligheid, veiligheidsbevordering

Contra-spionage

Buitenlandse inlichtingendiensten ontplooiden ook in 2006 inlichtingenactiviteiten die zich onder meer richtten op het verwerven van informatie over geavanceerde technie-

ken en systemen. Vitale onderdelen van het bedrijfsleven en de defensie-industrie vormen een doelwit voor het verkrijgen van hoogwaardige technologische kennis en informatie over nieuwe ontwikkelingen. Ook

bedrijven die vertrouwelijke defensie-opdrachten uitvoeren, vormen een doelwit voor buitenlandse inlichtingendiensten.

Buitenlandse inlichtingendiensten hechten er groot belang aan om vroegtijdig geïnformeerd te zijn omtrent de plannen, technologische innovaties en andere ontwikkelingen in het bedrijfsleven en de krijgsmacht. Hooggeplaatste personen uit het bedrijfsleven, maar ook personeel van de krijgsmacht zijn aantrekkelijke doelwitten.

Voor het verkrijgen van informatie gebruiken buitenlandse inlichtingendiensten ook voormalige eigen burgers die woonachtig zijn in het doelland. Zij verzamelen open bron informatie en initiëren (langdurige) vriendschapsbanden met personen die kennis dragen van informatie waar de inlichtingendienst belangstelling voor heeft (politiek, economie, wetenschap en technologie).

De activiteiten van buitenlandse inlichtingendiensten worden door de MIVD nauwlettend gevolgd. Nederlandse defensie bedrijven

worden door de MIVD bewust gemaakt door middel van voorlichtingssessies van de activiteiten en methodes van de buitenlandse inlichtingendiensten.

Radicaal islamisme en de krijgsmacht

De MIVD is alert op signalen die kunnen wijzen op het radicaliseren van islamitische personen of groepen van personen binnen de krijgsmacht. Het proces rond de Hofstad-groep, de 'kwestie Hirsj Ali' en de uitzending van de Nederlandse krijgsmacht naar Uruzgan hebben de gemoederen binnen de (radicale) moslimgemeenschap in Nederland ook in 2006 bezig gehouden.

Binnen de radicale Islam zijn grofweg twee hoofdstromingen te onderscheiden die hun gemeenschappelijke doel op verschillende

wijze trachten te bereiken. De niet geweldadige vorm kiest voor Da'wa (missie) of prediking van radicaal islamitische ideologie onder moslims die, naar het oordeel van de radicalen, het zicht op het ware geloof zijn kwijtgeraakt. Radicale boodschappers roepen hun geloofsgenoten op om de moderne (westerse) normen en waarden af te zweren en stimuleren hun geloofsgenoten om terug te keren en te leven conform het gestelde in de oorspronkelijke bronnen van de Islam. De geweldadige vorm van de radicale Islam kiest voor de Jihad in de vorm van deelname aan de Heilige Oorlog.

Rechts-extremisme

De MIVD verricht onderzoek naar rechts-extremisme, waarbij de vraag centraal staat of de veiligheid en de paraatheid van de

krijgsmacht in gevaar worden gebracht. Concreet richt het onderzoek zich op het onderkennen van personen of groepen van personen, werkzaam of anderszins gerelateerd aan Defensie. Onderzocht wordt of de personen het rechts-extremistische gedachtegoed aanhangen en uitdragen, maar ook of zij banden hebben met rechts-extremistische partijen en organisaties. Verrechtsing van de

samenleving met een mogelijke ontwikkeling naar extremistische vormen bijvoorbeeld, is relevant voor Defensie in verband met de werving van personeel.

In 2006 hebben verschijningsvormen van rechts-extremisme zich ook in beperkte mate gemanifesteerd bij Defensie. Het aantal meldingen terzake is ten opzichte van 2005 laag gebleven. Enkele meldingen hadden betrekking op het bekladden van defensie-objecten met runentekens, nazi-symbolen, discriminerende teksten en leuzen. Een gering aantal meldingen had betrekking op personen die banden hadden met dan wel lid zijn of steunverleners aan rechts-extremistische partijen en organisaties. Het merendeel van de meldingen had betrekking op perso-

nen die zich hadden schuldig gemaakt aan (vermeend) rechts-extremistische uitlatingen en gedragingen. Niet alle gedragingen, die onder de noemer rechts-extremisme worden gemeld, dienen als zodanig in politieke of ideologische zin te worden aangemerkt. Uit onderzoek blijkt dat er soms sprake is van ongewenst gedrag, zoals misplaatste humor, ruwe opleidingsmethoden, machogedrag of ander wangedrag. Als uit dergelijke onderzoeken strafbare feiten worden vastgesteld, worden deze gemeld aan de Koninklijke Marechaussee of het Openbaar Ministerie.

Betrokkenheid van Defensiepersoneel bij (vermeend) rechts-extremisme wordt in alle gevallen onderzocht door de MIVD. Ook in dit kader wordt nauw samengewerkt met de AIVD. Als er voldoende harde feiten worden vastgesteld, wordt negatief geadviseerd over de aanstelling tot militair of wordt de Verklaring van Geen Bezwaar voor zittend

personeel ingetrokken (met in het algemeen ontslag als gevolg).

Antimilitarisme

De MIVD onderzoekt activiteiten vanuit politiek extreem links geïnspireerde organisaties of personen, die afbreuk doen aan het functioneren van de defensie-organisatie, de defensie-industrie of van militaire bondgenoten die aanwezig zijn op Nederlands grondgebied. De aandacht richt zich met name op individuen en groepen die er op uit zijn om met vernielingsacties hun onvrede over defensie gerelateerde zaken kenbaar te maken.

Net als in 2005 waren ook in 2006 de thema's "kernwapens", "wapenhandel", "werving" en "uitzending Nederlandse militairen naar Afghanistan" reden voor het voeren van acties. Antimilitaristen zoeken samenwerking met personen uit de vredesbeweging om gezamenlijk actie te voeren. Dit komt tot uiting in acties met namen als "Ontwapen" en "Akties tegen Kernwapens". Onder de naam "Ontwapen" werd in maart van dit jaar een lijkzak aangeboden bij het Ministerie van Defensie om te protesteren tegen de uitzending van Nederlandse militairen naar Uruzgan. In juli en september werd gedemonstreerd voor de ingang van het ministerie van Defensie tegen het beleid van de Nederlandse regering met betrekking tot de kernwapenproblematiek. Naast samenwerking tus-

sen antimilitaristen en de vredesbeweging worden door antimilitaristen zelf ook acties uitgevoerd.

Een aantal vernielingsacties bij defensieoederbedrijven en militaire complexen werd geclaimd onder de naam "Onkruid". Het ging hierbij vooral om knip- en kladacties. Aan de acties gericht tegen militaire complexen lag veelal de werving van personeel bij Defensie ten grondslag. Naast acties van antimilitaristen heeft Defensie soms te maken met acties vanuit de radicale milieubeweging zoals de acties van het "Groen Front!" dat zich zette tegen de bomenkap in Schinveld.

In 2006 zijn 32 anti-

litaristische acties geregistreerd tegen 48 in 2005. De verwachting is dat ondanks de in 2006 geconstateerde afname ook in 2007 vernielingsacties zullen plaatsvinden. De MIVD probeert acties vroegtijdig te onderzoeken en het bewakings- en beveiligingspersoneel tijdig te informeren.

Industrieveiligheid

Industrieveiligheid omvat de beveiliging van personeel, materieel en gegevens (informatie) bij civiele bedrijven die zijn belast met de uitvoering van gerubriceerde of risicogevoelige defensie-opdrachten. De MIVD ontwikkelt beleid ten behoeve van de beveiliging van gerubriceerde en risicogevoelige informatie.

In het kader van defensie-opdrachten en bondgenootschappelijke samenwerking kan aan het bedrijfsleven en onderzoeksinstituten gerubriceerde en risicogevoelige informatie beschikbaar worden gesteld. Aan deze instanties worden adviezen verstrekt met betrekking tot de implementatie van de opgelegde beveiligingseisen. Er wordt controle uitgeoefend op de naleving van de beveiligingsmaatregelen. In 2006 werden 498 bedrijfsbezoeken afgelegd voor advies en controle op de beveiliging van gerubriceerde informatie en de naleving van het beleid. Er zijn geen ernstige veiligheidsincidenten vastgesteld. Het aantal voor gerubriceerde defensie-opdrachten ingeschakelde bedrijven bedraagt circa 650. Dat is een toename van circa 40 bedrijven ten opzichte van 2005.

De MIVD heeft met partnerdiensten vastgesteld dat Nederlandse bedrijven het doelwit zijn van pogingen tot bedrijfsspionage. Hierbij wordt aantoonbaar gebruik gemaakt

van communicatiepaden die via het Internet lopen. Het gevaar voor ongewilde verspreiding van technologische kennis is groot. Er loopt een onderzoek om beter inzicht in de problematiek te krijgen om adequate tegenmaatregelen te kunnen treffen. In dit project werkt de MIVD nauw samen met de AIVD.

In 2006 zijn de defensie-orderbedrijven voorgelicht op het gebied van de bewustwording ten aanzien van de bedreigingen (zoals bedrijfsspionage) die dergelijke bedrijven in veiligheidstechnische zin lopen. In dat verband wordt er een cursus voor beveiligingsfunctionarissen gegeven waarin dieper op de problematiek en het voorkomen ervan wordt ingegaan. De cursus wordt in samenwerking met de MIVD en de AIVD op het Defensie Inlichtingen en Veiligheidsinstituut gegeven. Andere jaarlijks terugkerende activiteiten zijn de door de MIVD en AIVD georganiseerde relatiedagen voor de defensieorderbedrijven. Tijdens deze dagen worden de bedrijven door middel van presentaties op de hoogte gebracht van actuele dreigingen tegen het bedrijfsleven. In 2006 was het centrale thema 'veiligheidsbewustzijn'. In 2007 is het thema: 'ongewenste technologieverspreiding'.

Het beveiligingsvoorschrift, Algemene Beveiligingsvoorschriften Defensie-opdrachten (ABDO), werd in 2006 gewijzigd. Eén van de belangrijkste wijzigingen is de introductie van het begrip "vitale" defensieopdracht. Hiermee wordt de mogelijkheid gecreëerd om ook beveiligingsmaatregelen op te leggen bij niet-gerubriceerde opdrachten, indien de verstoring daarvan een ernstige inbreuk kan maken op de bedrijfsvoering van defensie.

Veiligheidsonderzoeken

De MIVD voert veiligheidsonderzoeken uit naar kandidaten voor vertrouwensfuncties bij het Ministerie van Defensie. Alle militaire functies en 80% van de burgerfuncties bij het ministerie van Defensie zijn vertrouwensfuncties. Drie categorieën onderzoeken worden onderscheiden. Het betreft initiële onderzoeken naar sollicitanten, hernieuwde onderzoeken naar reeds bij Defensie werkzaam personeel en onderzoeken naar personeel van ABDO-bedrijven.

De in 2006 uitgevoerde veiligheidsonderzoeken werden grotendeels binnen de wettelijke termijn van acht weken uitgevoerd. In bijzondere gevallen werd de termijn van acht

weken overschreden. Dit deed zich met name voor bij onderzoeken waarbij veiligheidsrelevante antecedenten zijn geconstateerd, die noodzakelijk tot een uitgebreid vervolgonderzoek. Ook indien iemand de laatste vijf jaar niet in Nederland woonde, kan het onderzoek de termijn van acht weken overschrijden. In zo'n geval moet onderzoek worden gedaan in het buitenland. Vaak worden buitenlandse inlichtingendiensten door de MIVD ingeschakeld om zo'n onderzoek te verrichten. Dergelijke onderzoeken zijn tijdrovend. Op de doorlooptijd van deze onderzoeken kan de MIVD nauwelijks invloed uitoefenen. Indien naar verwachting de wettelijke termijn van acht weken wordt overschreden, worden de aanvrager van het onderzoek en de persoon waarnaar het onderzoek wordt verricht, schriftelijk over de vertraging van het onderzoek geïnformeerd.

In 2006 zijn de voorbereidingen getroffen voor het digitaliseren van het archief veiligheidsonderzoeken, zodat in 2007 de daadwerkelijke start kan worden gemaakt. Daarnaast worden de bedrijfsprocessen binnen het Bureau Personeel Veiligheid gedigitaliseerd. De digitalisering van zowel het archief als de processen verhoogt de snelheid van het totale veiligheidsonderzoek hetgeen een gunstige invloed heeft op de doorlooptijd van veiligheidsonderzoeken. Het aantal weigeringen van de verklaring van geen bezwaar is gestegen in 2006 vergeleken met 2005. Dit is te wijten aan het gestegen aantal veiligheidsmeldingen dat in 2006 is binnengekomen. Dit heeft uiteindelijk ook effect op het al dan niet afgeven van de verklaring van geen bezwaar. Daarnaast is de MIVD strenger geworden daar waar het

Overzicht aangevraagde veiligheidsonderzoeken in aantallen

Jaar	2004	2005	2006
Aantal aanvragen	30.252	32.249	33.032

Overzicht weigering afgifte / intrekkingen verklaring van geen bezwaar

Categorie	2004	2005	2006
Weigeringen	61	98	217
Intrekkingen	11	19	13

gaat om diverse justitiële antecedenten, met name openlijke geweldpleging en mishandeling. Tenslotte wordt scherper gekeken naar antecedenten die een onder alle omstandigheden getrouwelijke uitoefening van de (defensie)functie in de weg kunnen staan.

Als er op basis van een veiligheidsonderzoek geen reden is om een persoon niet te plaatsen op een vertrouwensfunctie, wordt een zogeheten verklaring van geen bezwaar afgegeven. De toename van veiligheidsonderzoeken in 2006 heeft ook geleid tot een toename van het aantal voornemens tot weigering of intrekking van de verklaring van

geen bezwaar en het aantal definitieve weigeringen van het afgeven van de verklaring van geen bezwaar. In veelal de meeste gevallen wordt de verklaring van geen bezwaar op grond van justitiële antecedenten geweigerd dan wel ingetrokken.

Met de AIVD vindt overleg plaats over de uitvoering van veiligheidsonderzoeken en het uitwisselen van persoonsgegevens. Een tweetal actiepunten in het Convenant AIVD - MIVD is dat de diensten in het kader van veiligheidsonderzoeken persoonsgegevens uitwisselen voor zover dat noodzakelijk is voor een goede taakuitvoering en dat de

Voor 2007 wordt een stijgende lijn verwacht ten aanzien van het totale aantal aangevraagde veiligheidsonderzoeken. Dit heeft onder meer te maken met inhaalslagen die vijf jaar geleden zijn gemaakt en waarvan nu de geldigheid van het onderzoek afloopt. Naar verwachting blijft het aanbod van veiligheidsonderzoeken structureel hoog. Oorzaken van de toename zijn onder meer de wervingsinspanning en de reorganisaties binnen de krijgsmacht. Het gaat in het laatste geval vaak om onderzoeken in het kader van tewerkstelling van personen op een andere vertrouwensfunctie dan wel in verband met diverse lopende, grote, projecten. Ook de uitzending van de krijgsmacht in verband met crisisbeheersingsoperaties leidt tot een toename van (hernieuwde) veiligheidsonderzoeken voor uit te zenden defensiepersoneel.

verklaringen van geen bezwaar wederzijds worden erkend. Binnen de MIVD vindt op dit moment een heroriëntatie plaats ten aanzien van het proces veiligheidsonderzoeken waarbij uitbreiding van de diverse naslagen in het kader van een betere beoordeling een belangrijk aandachtspunt is.

Informatiebeveiliging

Het in 2005 opgerichte bureau Digitale Expertise heeft in 2006 tal van onderzoeken uitgevoerd. Het betrof hier met name forensische ICT-onderzoeken gericht op mogelijke compromittatie van (gerubriceerde) Defensie gegevens en illegale modificaties van eigen netwerken. Daarnaast vonden er een aantal

studies plaats ten behoeve van het verbeteren van de onderzoeksmethodiek. De studies waren met name gericht op de mogelijkheden van het eventuele gebruik van zogenaamde hash-waardes (controle-algoritme om vast te stellen of informatie is gewijzigd) bij forensisch onderzoek. Tevens is er aandacht besteed aan de mogelijkheden ten aanzien van onderzoek op het gebied van steganografie (verbergen van gegevens in andere gegevens).

De sectie Elektronische Veiligheidsonderzoeken verricht onderzoek naar het mogelijk voorkomen van af luisterapparatuur op Defensie (of daaraan gerelateerde) locaties in binnen- en buitenland. Deze onderzoeken vinden plaats op locaties waar hoog gerubriceerde informatie wordt besproken. Het betreft hier met name vergader- en werkruimtes. Het afgelopen jaar zijn ongeveer vijftig elektronische veiligheidsonderzoeken uitgevoerd. Bij de in 2006 uitgevoerde elektronische veiligheidsonderzoeken is geen af luisterapparatuur gevonden. Wel was in voorkomend geval sprake van misconfiguratie van de bestaande telecommunicatie infrastructuur en van gebreken in de organisatorische en fysieke beveiligingsmaatregelen.

Het Bureau Digitale Expertise richtte zich in 2006 ook op het opzetten van een bredere technische ondersteuning van operationele processen. Het gaat hierbij vooral om het technisch ondersteunen van operationele activiteiten. Zowel op het gebied van appara-

tuur als in de vorm van opleiding en training is geïnvesteerd.

In algemene zin is de beveiliging van elektronische gegevens binnen Defensie in orde. De kans op incidenten is door de toenemende complexiteit van de gebruikte technologie en de beveiliging daarvan groter. De eenvoudige verkrijgbaarheid van audio/video ontvangst- en zendapparatuur, netwerkanalysers en aanverwante software vergroot de dreiging tegen de Defensie-infrastructuur. Het onderzoek naar de toestand van beveiliging en incidentonderzoek wordt daardoor complexer. Er valt een toename in de complexiteit van de toegepaste technologie en een toename in de grootschaligheid van de onderzoeken te constateren. De inbedding van de beveiliging in het algemene bedrijfsproces binnen Defensie is een voortdurend punt van aandacht. Met name op het gebied van organisatorische en procedurele maatregelen is in het kader van de elektronische veiligheid winst te boeken.

VII

Ontwikkelingen op I&V-gebied

Inlichtingen- en veiligheidsketen Defensie

Hedendaagse operaties zijn inlichtingen gedreven. Dat betekent dat inlichtingen van cruciaal belang zijn voor het welslagen van een operatie. De toenemende complexiteit, het expeditionaire karakter van operaties en de mondialisering van de inzet van de krijgsmacht stellen steeds hogere eisen aan de inlichtingenvoorziening. Om aan voornoemde eisen te voldoen, is een verdergaande coördinatie tussen de organen van de inlichtingen- en veiligheidsketen binnen Defensie nodig. Kernwoorden daarbij zijn: rechtmatigheid, sturing, controle en nationale en internationale samenwerking.

De MIVD is vanuit zijn expertise betrokken bij (inter)departementale en (inter)nationale planvorming, beleidsontwikkeling, beleidsvoorbereiding en doctrinevorming op inlichtingen- en veiligheidsgebied. Tezamen met de Commandant der Strijdkrachten (CDS) stelt de MIVD nationaal het defensieplan op voor het inlichtingen- en veiligheidsterrein.

Defensie Inlichtingen- en Veiligheidsraad

De OIVD heeft in haar eindrapport aanbevolen om een Defensie Inlichtingen en Veiligheids Raad (DIVR) op te richten. De Secretaris-generaal van Defensie heeft ingestemd met de aanbeveling ten aanzien van het oprichten van de raad. De oprichting van de raad zal in 2007 zijn voltooid. De directeur MIVD voert het secretariaat van de raad en is de stuwende kracht achter de DIVR.

De DIVR is formeel geen besluitvormend orgaan (het besturingsmodel van Defensie blijft ongewijzigd), maar is de facto wel richtinggevend: zaken waarover overeenstemming bestaat worden door ieder lid in de eigen lijnverantwoordelijkheid opgepakt. De taak van de raad is de coördinatie van de inlichtingen- en veiligheidstaken en keten binnen Defensie te realiseren. De raad moet zich voorts uitspreken over het stellen van prioriteiten voor de organisaties die worden gerekend tot de inlichtingen- en veiligheidsketen Defensie. De MIVD behoort daar ook

toe. Daarnaast speelt de raad een besluitvoorbereidende rol ten aanzien van krijgsmachtbrede vraagstukken rond inlichtingen en veiligheid zoals opleiding, organisatie, loopbaan en carrièrepatronen, verdelen van investeringen. De directeur MIVD zal beleidsinitiatieven voorbereiden over deze en andere onderwerpen.

De verwachting is dat de DIVR een nuttig forum gaat vormen dat moet leiden tot meer aandacht voor het middellange en lange termijn perspectief van inlichtingen en veiligheid, een geïntegreerde benadering van de hele I&V-keten, meer samenwerking ten behoeve van gemeenschappelijke doelen en tot slot een continue bewaking en borging van I&V-aspecten, zonder de verantwoordelijkheden binnen het besturingsmodel van Defensie te verschuiven.

Het zal in de praktijk moeten blijken in hoeverre dit leidt tot de gewenste professionalisering van de keten. Een eventuele evolutie in de tijd met betrekking tot de invulling van

het I&V-autoriteitsschap kan in de DIVR aan de orde worden gebracht.

Defensie Inlichtingen- en Veiligheidsinstituut

In november 2005 is het Defensie Inlichtingen- en Veiligheidsinstituut (DIVI) opgericht. Het DIVI is vanuit het uitgangspunt “Single Service Management” georganiseerd. De behoefte aan opleidingen, trainingen, kennisdiensten en kennisproducten, alsmede de kwaliteit daarvan, stemmen de klanten in de Klantenraad af. In de Klantenraad zijn onder andere de Commandant der Strijdkrachten, de Operationele Commando's en de MIVD vertegenwoordigd.

De MIVD is verantwoordelijk voor de vakinhoudelijke aansturing van het DIVI, dat zich met name richt op het delen van kennis en nieuwe ontwikkelingen met het DIVI. Het is de intentie om in 2007 meer capaciteit bij de MIVD vrij te maken om invulling te kunnen geven aan deze taak.

De Klantenraad geeft met name richting aan doctrinevorming, kennisborging, coördinatie nationale en internationale vertegenwoordiging in fora en afstemming van de opleidings-, trainings- en kennisbehoefte. In 2006 is de Klantenraad vier maal bijeen geweest en is het bedrijfsplan DIVI 2007 besproken. De MIVD heeft in 2006 conform het reorganisatieplan van het DIVI, één functionaris geleverd.

Nationale Signals Intelligence Organisatie

De NSO is een facilitaire organisatie die verantwoordelijk is voor de (technische) in-

terceptie van niet-kabelgebonden telecommunicatie ten behoeve van de MIVD en AIVD. De MIVD en de AIVD zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de gezagsmatige aansturing van de NSO.

De NSO is beheersmatig ingebed in de MIVD.

Nadat in 2005 de eerste fase van de NSO gestalte kreeg, is gestart met de realisatie van de tweede fase van de NSO. Deze betreft de uitbreiding van de NSO met onder meer interceptiecapaciteit voor hoogfrequent radioverkeer en trafficanalyse. Naar verwachting zal dit in het voorjaar van 2007 worden gerealiseerd.

De uitbreiding van satellietinterceptiecapaciteit in Burum is grotendeels gerealiseerd. De ingebruikname van deze capaciteit is voorzien voor 2007. Tevens zal in 2007 de satellietinterceptiecapaciteit worden geconcentreerd in Burum.

Imagery Intelligence

Net als in voorgaande jaren heeft ook in 2006 de groei van het gebruik van satellietbeelden binnen de MIVD zich verder doorgezet. Het gebruik van satellietbeelden heeft zijn nut bewezen bij de voorbereiding op, en ondersteuning van crisisbeheersingsoperaties en bij onderzoek naar de proliferatie van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen. De sectie *Imagery Intelligence* (IMINT) analyseert en verwerkt de satellietbeelden ten behoeve van het analyse- en productieproces van de MIVD. De satellietbeelden worden voorts gebruikt bij de

WATCH OUT K-9
DAS OP BEWAKING
MET HONDEN

planning en uitvoering van operaties. Om de groeiende vraag te kunnen blijven accommoderen, zal er bij de sectie IMINT uitbreiding plaatsvinden en zal de samenwerking met andere partijen verder worden versterkt en uitgebreid.

Op het gebied van *Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (ISR)* onderzoekt de MIVD de mogelijkheden een actieve bijdrage te leveren aan het versterken van de ISR-capaciteiten.

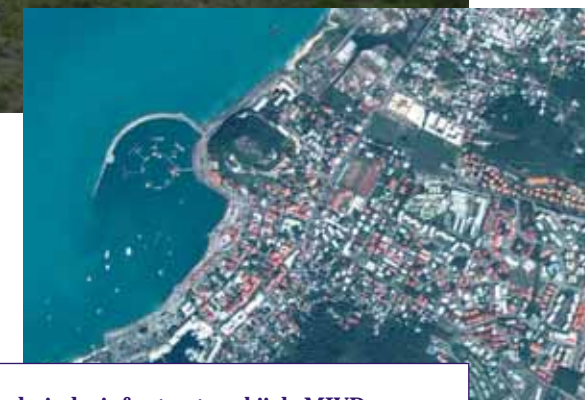
Network Enabled Capabilities (NEC)
De toenemende complexiteit van militaire operaties vraagt om het maximaal benutten van nieuwe mogelijkheden die technologische ontwikkelingen bieden. De nieuwe

mogelijkheden op het gebied van netwerkend optreden kunnen worden samengevat met de term *Network Enabled Capabilities*. Dit betekent dat militaire informatie op alle niveaus sneller beschikbaar komt en voorts leidt tot een effectievere informatie-ondersteuning van crisisbeheersingsoperaties.

Bij crisisbeheersingsoperaties is de tijdige beschikbaarheid van gevalideerde inlichtingen essentieel voor een goede uitvoering. De MIVD heeft in 2006 stappen gezet ten behoeve van het realiseren van een systeem waarmee een geïntegreerd inlichtingenbeeld kan worden gerealiseerd. De komende jaren wordt dit systeem verder uitgewerkt.

49

In 2007 is het realiseren van een nieuwe technische infrastructuur bij de MIVD voorzien. Door de nieuwe structuur wordt het efficiënter delen van informatie mogelijk. Ook bij de verbetering van de informatievoorziening ten behoeve van het inlichtingenanalyseproces wordt het NEC-concept als uitgangspunt gehanteerd. Naast toepassing op de inlichtingenverzamel- en verwerkingscapaciteit van de MIVD is het van belang dat het NEC-concept wordt toegepast op de gehele inlichtingen- en veiligheidsketen binnen Defensie. De MIVD participeert in de regiegroep NEC om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en implementatie van het NEC-concept.

VIII

Samenwerking

Nationale samenwerking

In 2006 is de samenwerking met verschillende nationale instanties geïntensiveerd, bijvoorbeeld door middel van het nieuwe convenant inzake de samenwerking tussen de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. De samenwerking met de ministeries van Algemene Zaken, Justitie en Buitenlandse Zaken werd in 2006 voortgezet.

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD)

Het nieuwe 'Convenant AIVD-MIVD' is op 20 oktober 2006 ondertekend door de minis-

ter-president en de ministers van Defensie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In het nieuwe convenant creëerden de MIVD en AIVD een kader voor inhoudelijke samenwerking met drie samenwerkingsvarianten. De eerste variant betreft taakverdeling, waarin één van de diensten verantwoordelijk wordt voor het verrichten van het onderzoek naar een onderwerp. De tweede variant is het formeren van taakgroepen (operationele samenwerkingsverbanden) waarbij medewerkers van beide diensten gezamenlijk onderzoek verrichten en waar mogelijk, gezamenlijke producten uitbrengen. Een laatste variant is mogelijk wanneer beide diensten aan hetzelfde onderwerp werken maar er geen taakgroep wordt geformeerd. De MIVD en de AIVD stemmen de productieplanning en de producten voorafgaande aan exploitatie af. Het zal in de praktijk moeten blijken welke doelmatigheid en effectiviteit binnen de verschillende varianten kan worden bereikt. Ook op andere onderdelen is een aanzet gegeven tot nadere samenwerking, bijvoorbeeld op het gebied van *open source intelligence*, vertaalcapaciteit, interne informatiehuishouding

en veiligheidsonderzoeken. Op het terrein van de Nationale Sigint Organisatie wordt intensief samengewerkt met de AIVD.

Uit het 'Convenant AIVD-MIVD' vloeit voort dat de jaarplannen van de diensten worden afgestemd. De afstemming is nodig om beter inzicht te krijgen in de wederzijdse aandachtsgebieden. In het Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland zijn de jaarplannen ambtelijk voorbereid. De Raad voor de Nationale Veiligheid heeft de jaarplannen van de diensten voor 2006 geaccordeerd.

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb)

In Nederland is namens de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Nationaal Coördinator Terrorisme Bestrijding gemandateerd beveiligingsmaatregelen te nemen om terroristische dreigingen tegen personen, objecten, openbare voorzieningen en bepaalde evenementen te weerstaan. Het betreft hier personen, objecten, openbare voorzieningen en evenementen in het Rijks-

domein. Ook defensiepersoneel kan worden ingezet ter ondersteuning van de beveiligings- of bewakingstaken.

Het stelsel Bewaken en Beveiligen functioneert om de dreiging in Nederland te kunnen kwantificeren en kwalificeren. In het stelsel is onder meer sprake van een nauwe samenwerking tussen de MIVD, de AIVD en het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). In het stelsel Bewaken en Beveiligen worden personen, objecten en diensten opgenomen vanwege het nationale belang dat met hun veiligheid en ongestoord functioneren

is gemoeid. In het kader van dit stelsel participeert de MIVD, naast de AIVD en het KLPD, in het Afstemmingsoverleg Bewaken en Beveiligen dat wordt voorgezeten door de Coördinator Bewaken en Beveiligen van de NCTb.

De bijdrage van de MIVD aan het Stelsel Bewaken en Beveiligen bestond in 2006 uit het beschikbaar stellen van analyses over landen die Nederlandse bewindslieden en Tweede Kamerleden in 2006 hebben bezocht. Dreiginginschattingen en -analyses zijn vervaardigd in het kader van bezoeken van buitenlandse bewindslieden aan Neder-

land. De bijdrage van de MIVD bestond uit het aanleveren van dreiginginschattingen en -analyses over onder meer evenementen en objecten in Nederland.

Daarnaast leverde de MIVD informatie over de terroristische dreiging van internationale terroristische organisaties gericht tegen Nederland en uitgezonden Nederlandse militaire eenheden.

In 2005 is het Nationaal Alerteringssysteem van kracht geworden. Het systeem heeft tot doel om vitale overheidsinstanties, bedrijven en publieks- en bedrijfssectoren zoals havens, luchthavens, spoorwegen, chemische

industrie, gas-, water- en olie-installaties en financiële instellingen (elk half jaar per sector), duidelijk te maken welke staat van alertheid en maatregelen zijn geboden om het risico van een terroristische aanval te reduceren. De MIVD heeft zitting in het Afstemmingsoverleg Alertering dat wordt voorgezeten door de NCTb. De bijdragen van de MIVD aan dit forum bestonden uit dreigingsanalyses over de verschillende sectoren.

De samenwerking met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding is gedurende 2006 verder uitgebreid. De samenwerkingsactiviteiten met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding hebben in 2006 geleid tot het ondertekenen van een convenant ten aanzien van samenwerking en informatie-uitwisseling op het gebied van terrorismebestrijding.

Coördinerend Overleg Terrorismebestrijding

De MIVD neemt deel aan het Coördinerend Overleg Terrorismebestrijding. In dit operationeel samenwerkingsoverleg onder voorzitterschap van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding hebben ook de AIVD, het Openbaar Ministerie, de belastingdienst, de Koninklijke Marechaussee, het Korps Landelijke Politiediensten, de Immigratie en Naturalisatiedienst en het ministerie van Justitie zitting.

De MIVD levert in dit overleg een bijdrage aan het formuleren van het beleid met betrekking tot terrorismebestrijding.

Contra-terrorisme Infobox

In het kader van de terreurbestrijding is in 2004 de Contra-terrorisme Informatiebox (CT-Infobox) opgericht. De CT-Infobox is

een gemeenschappelijk forum van een aantal diensten op het gebied van terreurbestrijding. Het doel is het uitwisselen van specifieke informatie over personen die op enigerlei wijze betrokken zijn bij islamistisch-terrorisme of daarmee verwante activiteiten. De MIVD neemt deel aan de CT-Infobox. Binnen de CT-Infobox wordt informatie met betrekking tot personen integraal geanalyseerd. Daarnaast dient de CT Infobox als forum waarin integrale adviezen worden opgesteld over bijvoorbeeld het treffen van verstoringsmaatregelen.

Internationale samenwerking

Internationale samenwerking op het gebied van inlichtingen en veiligheid vindt plaats

in bilateraal, multilateraal en/of multinationaal verband. Er bestaan samenwerkingsverbanden in het kader van Afghanistan, Irak, de Balkan, Trans-Kaukasus, Afrika en het Midden-Oosten, alsmede thematische onderwerpen als militaire techniek, terrorismebestrijding en proliferatie van massavernietigingswapens. De wijze van samenwerking met partnerdiensten is vastgelegd in *Memoranda of Understanding*. Op basis van het bestaande netwerk kan snel aansluiting worden gerealiseerd in multilateraal verband, indien optreden van de krijgsmacht in coalitieverband dit vereist. In de praktijk zijn diverse vormen van samenwerking met partners mogelijk. Naast de in *Memoranda of Understanding* afgesproken uitwisseling van

producten, hebben partnerdiensten de mogelijkheid elkaar schriftelijk vragen te stellen en vindt frequent bilateraal overleg tussen analisten plaats. In multinationaal verband participeert de MIVD in de inlichtingen- en veiligheidsactiviteiten van de NAVO en de Europese Unie. Zo worden kernvragen van beide organisaties in behandeling genomen en worden integrale inlichtingenproducten uitgewisseld.

Bilateraal

De MIVD werkt samen met buitenlandse partnerdiensten. Dat is vereist om de informatiepositie te verbeteren. Elke partner heeft doorgaans een specifieke informatiepositie. Bij bilaterale samenwerking is er sprake van een wederzijds belang. Dat is een basisbeginsel in de inlichtingenwereld. Bilaterale internationale samenwerking is een levendig proces, waarbij nieuwe relaties worden aangegaan, bestaande relaties worden geïntensiveerd en niet-effectieve relaties worden beëindigd.

De primaire partners van de MIVD zijn te vinden onder de NAVO bondgenoten. Daarnaast zijn in 2006 in het kader van crisisbeheersingsoperaties nieuwe partners gezocht die een bijdrage kunnen leveren aan specifieke (enkelvoudige) MIVD-producten. Internationaal kent de MIVD een groot aantal samenwerkingsverbanden op diverse vakgebieden zoals *open source intelligence*, *imagery intelligence*, *human intelligence* en verbindingsinlichtingen.

Multinationaal

De MIVD werkt ook nauw samen met internationale organisaties zoals de NAVO en de

EU. De samenwerking vindt plaats zowel op beleidsmatig en strategisch niveau met de bij die organisaties aanwezige Permanent Militaire Vertegenwoordiging (PMV) als op operationeel niveau met inlichtingenelementen bij de operationele hoofdkwartieren van bijvoorbeeld de NAVO.

Echter, in verhouding tot de bilaterale informatie-uitwisseling met partners bestaan er beperkingen in de mate en snelheid van informatie-uitwisseling. De belangrijkste oorzaak daarvan is gelegen in de zogenoemde 'third-party rule' (inlichtingendiensten verstrekken, als *common practice*, geen analyses aan derden indien daarin ook informatie van een partner is verwerkt).

NAVO

De directeur MIVD heeft zitting in het NATO Intelligence Board. Dit hoogste besluitvormend orgaan binnen de NAVO op het deelgebied van inlichtingen komt twee maal per jaar bijeen en neemt deels zelfstandig beslissingen op het gebied van inlichtingen en veiligheid en adviseert deels het Militair Comité van de NAVO over te nemen besluiten.

Daarnaast participeert de MIVD in verschillende NAVO werkgroepen en neemt deel aan diverse vormen van overleg op het gebied van inlichtingen en veiligheid. In deze werkgroepen en overlegfora wordt een bijdrage geleverd aan ontwikkelingen op het gebied van inlichtingen en veiligheid binnen de NAVO. Deze ontwikkelingen kunnen liggen op het gebied van samenwerking, techniek, doctrine etc.

Zo draagt de MIVD bijvoorbeeld bij aan de verdere opbouw van het (NAVO) *Intelligence*

Fusion Centre en levert personele ondersteuning. Daarnaast is de MIVD betrokken bij het opstellen van NAVO beleids- en planingsdocumenten. Tenslotte vindt uitwisseling van inlichtingenproducten plaats tussen de MIVD en de NAVO.

In 2006 is op initiatief van de MIVD een begin gemaakt met het inrichten van een informatieomgeving waarbinnen de landen die deelnemen aan de ISAF missie in Zuid Afghanistan snel en volledig informatie kunnen delen. Het gaat daarbij om informatie die direct van belang is voor het plannen en uitvoeren van taken door eenheidscommandanten van ISAF-zuid en zodoende direct bijdraagt aan de veiligheid. Deze informatieomgeving, die is ingebed in de bestaande

structuren van NAVO, wordt inmiddels door alle landen van ISAF-zuid gebruikt.

Europese Unie (EU)

Binnen de EU vindt samenwerking plaats met de *Intelligence Division* van de EU Militaire Staf. De samenwerking omvat Europees beleid op het gebied van inlichtingen en veiligheid en inlichtingenondersteuning van missies van de EU. Ook hier deelt de MIVD waar mogelijk inlichtingenproducten met de EU. Ook wordt samengewerkt op het gebied van de bestrijding van terrorisme. Daarnaast participeert de MIVD in de werkgroep Operational Intelligence van het *European Defence Agency*, waarin (materieel/technische) ontwikkelingen op het gebied van inlichtingen en veiligheid aan de orde komen.

IX

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering ziet er op toe dat de middelen van de MIVD doeltreffend en doelmatig worden ingezet. De bedrijfsvoering van de MIVD omvat planning en control, juridische zaken, personeel en organisatie, (documentaire) informatievoorziening, integrale veiligheid, interne ondersteuning, en de ondersteuning van uitzendingen. De bedrijfsvoering streeft steeds naar kwaliteitsverbetering en gebruikt daarvoor een ontwikkelplan. In 2006 stond het domein Inlichtingen en Veiligheid Defensie volop in de belangstelling. Twee studies werden uitgevoerd naar de inlichtingencapaciteit van Defensie; de studie van de Onderzoeksgroep Inlichtingen en Veiligheid Defensie en de studie naar de Inlichtingenketen Defensie door de Commandant der Strijdkrachten. De studies beogen onder meer een versterking van de MIVD en het oplossen van organisatorische knelpunten. Besloten werd tot een reorganisatie van de MIVD.

Organisatie-ontwikkeling

In de Actualiseringsbrief Defensie 2006 heeft de regering geschreven dat de recente

veiligheidspolitieke en operationele ontwikkelingen gevolgen hebben voor de MIVD en de operationele inlichtingen- en veiligheid (I&V) bij Defensie. Het belang van actuele inlichtingen is de afgelopen jaren verder toegenomen. De toenemende complexiteit van operaties en de mondialisering van de inzet van de krijgsmacht stellen bovendien hogere

eisen aan de inlichtingenvoorziening. De I&V-organisaties van Defensie worden steeds intensiever geconfronteerd met verzoeken om analyses en onderzoeken.

In 2006 zijn twee studies uitgevoerd naar de middelen en de bevoegdheden van de inlichtingen- en veiligheidsorganisaties bij Defensie. De externe Onderzoeksgroep Inlichtingen en Veiligheid Defensie (OIVD), onder voorzitterschap van mr. drs. C.W.M. Dessens, heeft onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid, de effectiviteit en de doelmatigheid van de I&V-capaciteit binnen Defensie en die van de MIVD in het bijzonder. Defensie heeft ook intern onderzoek gedaan naar de operationele inlichtingenketen bij de krijgsmacht, inclusief de operationele ondersteuning door de MIVD. De studie is uitgemond in concrete aanbevelingen voor intensiveringen van de operationele inlichtingenketen en is daarmee complementair aan het eindrapport van de OIVD. Op grond van de aanbevelingen van de externe OIVD en de studie binnen Defensie is versterking van de volledige inlichtingenketen bij Defensie geboden. In

de actualiseringbrief wordt gesproken over in totaal ongeveer 350 extra functies en investeringen van circa € 40 miljoen.

Tegen deze achtergrond wordt de MIVD in 2007 uitgebreid met 70 functies. Door deze uitbreiding komt er onder andere meer analysecapaciteit ter ondersteuning van operaties en meer capaciteit voor veiligheidsonderzoeken en contra-inlichtingen. Naast de elders beschreven vaste formatie van de dienst zijn, in verband met de tijdelijke behoefte aan tolken en vertalers met het oog op operaties en daarbij behorende uitzending van personeel, dertig arbeidsplaatsen beschikbaar voor het aantrekken van tolken en vertalers.

Vooruitlopend op de reorganisatie is in het laatste kwartaal van 2006 een werkorganisatie ingevoerd met de volgende structuur:

Met de werkorganisatie wordt een aantal aanbevelingen van de OIVD reeds in praktijk gebracht. De belangrijkste verandering is dat de organisatie 'platter' wordt, waardoor de directeur, gesteund door een vrijgestelde plaatsvervangend directeur MIVD, rechtstreeks de verwervings- en verwerkingsafdelingen aanstuurt.

De functionaliteiten voor I&V-beleid en -doctrine, externe relaties en communicatie worden in de nieuwe Stafafdeling Beleid geconcentreerd. Dit versterkt de beleidsinhoudelijke voorbereiding en ondersteuning van defensiebrede I&V-vraagstukken vanuit de MIVD en ondersteunt de directeur MIVD. In de werkorganisatie wordt met de vorming van de Stafafdeling Control een eerste aanzet gegeven tot het versterken van de controle-

functionaliteit in de MIVD. De stafafdelingen Beleid en Control geven gezamenlijk invulling aan de ambitie van de dienst om beter aan te sluiten bij de BPB-cyclus (Beleid Plannen en Begroting) van Defensie.

Bij de nieuw gevormde Stafafdeling Ondersteuning zijn de bedrijfsvoeringstaken belegd. Mede gelet op de vereiste MIVD-ondersteuning van operaties zoals in de Afghaanse provincie Uruzgan, zijn in de werkorganisatie zo min mogelijk aanpassingen verricht in de primaire productieafdelingen die direct betrokken zijn bij de totstandkoming van MIVD-producten.

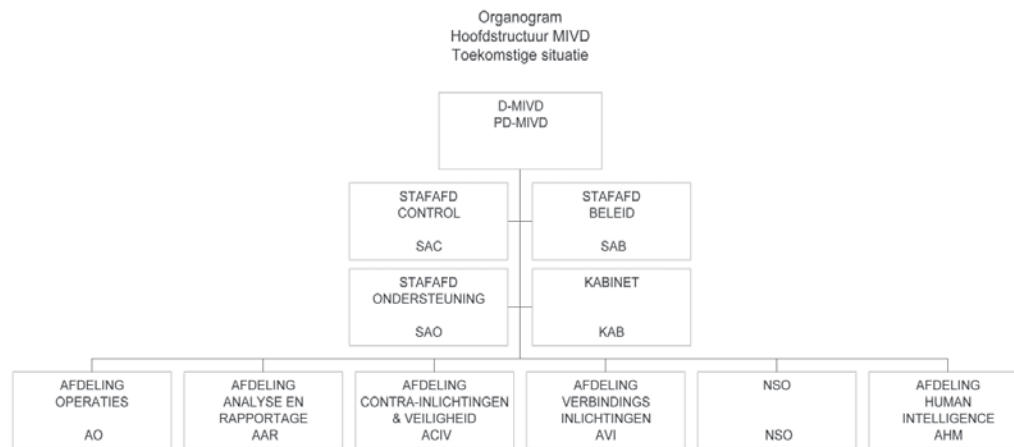
In de definitieve reorganisatie worden ook enkele wijzigingen bij de productieafdelingen doorgevoerd. Veelal beperken deze zich tot aanpassingen voor aansluiting bij de nieuwe hoofdstructuur en het opnieuw beleggen van afdelingsoverschrijdende functionaliteiten. De wijzigingen bij de afdeling Operaties zijn

ingrijpender omdat enerzijds een ontvlechting plaatsvindt van de J2-functionaliteit (de J2-functie wordt belegd bij de Directie Operaties van de CDS) en anderzijds de ondersteunende taak voor het MIVD-personeel in de missiegebieden de laatste jaren aanzienlijk is toegenomen. De nieuwe organisatie wordt naar verwachting in de tweede helft van 2007 ingevoerd.

Begroting

De onderstaande tabel geeft de realisatie van de begroting van de MIVD in 2006 weer.

Realisatie 2006	Bedragen	Percentage
Personele uitgaven	€ 44.800.000	70 %
Materiele uitgaven	€ 9.600.000	15%
Investeringen	€ 7.000.000	11%
Geheime uitgaven	€ 2.700.000	4%
Totaal	€ 64.100.000	

Het inlichtingen en veiligheidsproces is een combinatie van arbeidsintensieve handelingen en de toepassing van hoogwaardige technologie voor het verkrijgen en het verwerken van informatie. De arbeidsintensieve handelingen leiden naar verwachting in 2007 ook tot een personeelsbudget van 70% van het totale MIVD-budget. Daarnaast is een budget nodig voor de materiële exploitatie van de verwervingsmiddelen en ICT-ondersteuning, 15%. Van de begroting is 4% bestemd voor geheime uitgaven. Zodoende resteert een meerjarig budget voor investeringen van 11% van het totale MIVD-budget.

Personeel

De organisatie van de MIVD bestaat op 1 januari 2007 uit 859 arbeidsplaatsen. Uitgesplitst naar categorie is de verdeling als volgt:

439,5	burger arbeidsplaatsen;
419,5	militaire arbeidsplaatsen;
30	tijdelijke vertalers.

De organisatie van de MIVD kende gemiddeld over het kalenderjaar 2006 een vullinggraad van 92%. Aan het eind van het kalenderjaar bedroeg de vullinggraad 94%. Een substantieel aantal militaire arbeidsplaatsen is met burger functionarissen gevuld. Het tekort aan militair personeel bij de MIVD wordt veroorzaakt door de krijgsmacht delen die niet in staat zijn alle benodigde militaire arbeidsplaatsen bij de MIVD te vullen. De trend waarbij burgers op militaire functies worden geplaatst zet zich in eerste instantie nog verder voort. Immers het knelpunt van vulling van militaire functies wordt versterkt door de personele uitbreiding van de MIVD waarbij militaire functies zijn betrokken.

De MIVD is voornemens om, samen met de verantwoordelijke directies, voorstellen te ontwikkelen om op middellange termijn de scheefgroei tussen de militaire en burger vulling weer op te heffen. Hierbij kan worden gedacht aan wijzigingen in het loopbaanbeleid van de militair waarbij het vervullen van functies in de gehele I&V-keten aantrekkelijker wordt.

De uitzenddruk voor het MIVD personeel was gedurende het jaar 2006 gelijk aan het niveau van 2005. Vijfenzeventig militairen van de MIVD zijn uitgezonden geweest; een aantal burgers heeft op vrijwillige basis langdurige werkbezoeken afgelegd. Dit legt een personele druk op de organisatie. Naast de periode van uitzending, is het personeel in verband met de voorbereiding op uitzending niet beschikbaar.

Na terugkeer van de uitzending bestaat er aanspraak op verlof. Een evaluatie van het opleidingsprogramma voor uitzending heeft geleid tot een aanpassing van de voorbereidingstijd.

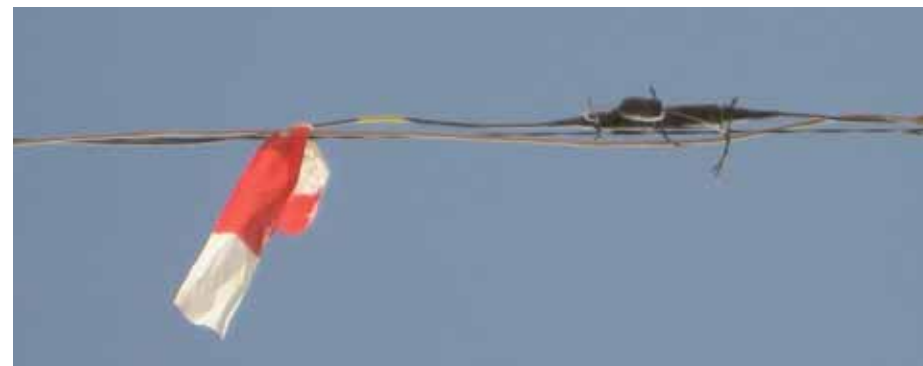
Deze periode neemt circa vier maanden in beslag. Dit betekent dat een uitzendduur van vier maanden er toe leidt dat een personeels-

lid bijna 9 maanden niet beschikbaar is voor het uitvoeren van de reguliere functie bij de MIVD. Bij de reorganisatie wordt gekeken naar de mogelijkheid om een gedeelte van de uitzendfuncties structureel te beleggen bij de Afdeling Operaties. Op deze wijze wordt een snel uitzendbare pool van militairen gecreëerd en worden de nadelen van ad-hoc aanwijzing binnen de organisatie deels weggenomen.

In het kader van de herstructurering van de personeelsdienst bij het ministerie van Defensie zal ook de personeelsdienst van de MIVD qua ophanging, omvang en inrichting wijzigen. De eerste stappen in dit proces zijn gezet in het laatste kwartaal van 2006.

Informatievoorziening

Het afgelopen jaar stond in het teken van het in stand houden van de bestaande ICT-infrastructuur en het voorbereiden van de komst van de nieuwe ICT-infrastructuur. De instandhouding van de bestaande infrastructuur wordt uitgevoerd door MIVD-medewerkers met ondersteuning van externe deskundigen. De externe deskundigen worden ook in 2007 ingehuurd totdat de nieuwe

infrastructuur volledig is geïmplementeerd. De in 2005 uitgewerkte studies ten aanzien van de eisen van aanpassing van de technische infrastructuur zijn in 2006 na een uitvoerig toetsings- en afstemmingstraject vastgesteld en maken daarmee deel uit van de defensiebrede informatievoorziening architectuur. In 2006 is op basis van uit de architectuur afgeleide beschikbaarheidseisen noodzakelijk gebleken een nieuw datacenter in te richten. De implementatie van de nieuwe technische infrastructuur is in 2007 voorzien.

De vraag naar meer breedbandige verbindingen voor de uitwisseling van informatie met uitgezonden MIVD-elementen is ook in 2006 toegenomen. Met name ten behoeve van de uitgebreide inzet in Afghanistan zijn diverse nieuwe satellietverbindingen gerealiseerd en bestaande verbindingen opgewaarderd.

Ter verbetering van de informatievoorziening voor het analyseproces is proefgedraaid met een nieuwe werkwijze en een nieuw informatiesysteem.

Voorzien is het informatiesysteem in 2007 in gebruik te nemen. Daarnaast is gestart met het verbeteren van de toegankelijkheid van informatie van veiligheidsonderzoeken. De afronding van dit project vindt in 2007 plaats.

Documentaire informatievoorziening

In 2006 is gewerkt aan een verdere digitalisering van de ondersteuning van de bedrijfsprocessen, maar door diverse oorzaken heeft het project vertraging opgelopen. Begin 2007 is de digitalisering weer voortgezet. De bijbehorende organisatorische en personele versterkingen worden in de reorganisatie in 2007 meegenomen.

De MIVD bewerkt met ondersteuning van de Centrale Archief Selectiedienst zijn archieven. De inventarisatie van de verfilmde archiefbescheiden is in 2006 voltooid. De ontsluiting van de archieven die zich op de locatie Eibergen bevinden loopt door in 2007. Voorzien is dat in 2007 en 2008 de Centrale Archief Selectiedienst de bewerking van alle archieven van de MIVD van voor 2000 definitief zal afronden. In november 2006 is gestart met de bewerking van audiovisuele archieven van de MIVD.

Het Basis Selectie Document regelt welke archiefbescheiden van de MIVD moeten worden bewaard en welke archiefbescheiden op termijn mogen worden vernietigd. Het overleg over het Basis Selectie Document met de ministeries van Onderwijs, Cultuur

en Wetenschap en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal naar verwachting in 2007 worden afgerond. Vervolgens zal vaststelling van het Basis Selectie Document kunnen plaats vinden.

Integrale veiligheid

In 2006 is de focus van integrale veiligheid vooral gericht geweest op informatiebeveiliging in verband met de modernisering van de ICT-infrastructuur bij de MIVD. Daarnaast richtte de aandacht zich op de planning en uitvoering van verbouwingen en verhuizingen, met name wanneer sprake was van de (her)inrichting van de noodzakelijke veiligheidsvoorzieningen.

Het verlies van gegevensdragers met gerubriceerde informatie bij Defensie heeft binnen Defensie geleid tot het aanscherpen van de beveiligingsregels en voor Defensie als geheel tot het door de minister van Defensie ingestelde project Veiligheidsbewustwording. Het personeel van de MIVD heeft in 2006 deel genomen aan (veiligheids)bewustwordingsessies. De sessies worden jaarlijks herhaald.

De bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV) van de MIVD is kwalitatief en kwantitatief goed bezet. Er hebben zich in 2006 slechts een klein aantal incidenten voorgedaan waarbij gespecialiseerde BHV-EHBO-hulp moest worden ingezet. In de tweede helft van 2006 is een ontruimingsoefening gehouden.

Arbeidsomstandigheden

De bedrijfsgeneeskundige begeleiding van het burgerpersoneel is in 2006 overgedragen van Achmea naar de interne Arbodienst van

Defensie. Bedrijfsgeneeskundige begeleiding van de MIVD vindt thans vanuit één organisatie plaats. In 2006 is het beteugelen van ziekteverzuim een speerpunt van beleid geweest. Dit heeft resultaten opgeleverd. Het verzuimpercentage in 2005 bedroeg 5,2%; in 2006 is het percentage teruggebracht tot 3,8%. De verzuimfrequentie (het aantal maal dat een medewerker zich per jaar heeft ziek gemeld) is van 1,4 in 2005, teruggebracht tot 1,2 over 2006. Een verklaring voor de daling is dat leidinggevendenden zich meer hebben ingespannen de verzuimproblematiek aan te pakken en het personeel intensiever hebben begeleid. In 2007 worden bij de MIVD zogeheten Periodieke Arbeidsgezondheidskundige Onderzoeken uitgevoerd.

Materieelbeheer

De MIVD is sinds september 2005 het vernieuwde materieelbeheer aan het verdiepen en stapsgewijs aan het implementeren. Een belangrijk speerpunt in het vernieuwde materieelbeheer MIVD betreft het opstellen van een herziene Administratieve Organisatie Materieelbeheer. Deze herziene Administratieve Organisatie omvat processen en aanwijzingen om tot een juist volledig, tijdig en rechtmatig materieelbeheer te komen. Eind 2005 is een nieuwe Administratieve Organisatie opgesteld, welke in 2006 is vastgesteld en (grotendeels) geïmplementeerd. Het toetsen van de herziene Administratieve Organisatie zal naar verwachting in de loop van 2007 zijn afgerond.

Huisvesting

De niet toereikende huisvesting van de MIVD blijft zorgelijk. Hoewel recent uitbreiding van de huisvestingscapaciteit werd

verkregen (één etage extra) zal personele uitbreiding en de geïntensiverde vulling van vacatures opnieuw tot knelpunten leiden. Interne herschikking binnen de bestaande huisvesting alsmede toewijzing van extra huisvesting zal de huisvestingsproblematiek moeten oplossen.

Inzageverzoeken en klachtbehandeling

De MIVD heeft in 2006 tien verzoeken om kennisneming ontvangen, waarvan er eind 2006 nog vier in behandeling waren. Acht verzoeken hadden betrekking op eventueel aanwezige gegevens van de aanvrager zelf. Eén aanvrager verzocht om kennisneming van gegevens van een overleden familielid. Eén verzoek had betrekking op kennisneming van gegevens over een bestuurlijke aangelegenheid. Het verzoek dat eind 2005 nog in behandeling was is in 2006 afgehan-

deld. In 2006 is er met betrekking tot een verzoek om kennisneming één keer bezwaar ingesteld. Dit bezwaar is door de verzoeker ingetrokken. Er is in 2006 met betrekking tot een verzoek om kennisneming geen beroep ingesteld. Vastgesteld kan worden dat het aantal verzoeken om kennisneming in 2006 is gestegen ten opzichte van 2005. De toename betreft verzoeken om kennisneming van eventueel aanwezige gegevens van de aanvrager zelf.

In 2006 zijn bij de minister van Defensie twee klachten ingediend over het optreden of het vermeende optreden van de MIVD. Eén van de klachten is ingevolge artikel 83 van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2002 door de minister van Defensie aan de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten voorgelegd. Het advies van de Commissie is begin 2007 ontvangen. De klacht omvat verschillende onderdelen. De commissie constateert dat de gegrondheid van de klacht ten aanzien van een aantal onderdelen niet is komen vast te staan. Ten aanzien van de overige onderdelen adviseert de commissie de klacht ongegrond te verklaren. De minister van Defensie heeft overeenkomstig het advies de klacht afgehandeld. De andere klacht is na bemiddeling tussen de MIVD en betrokkene door betrokkene ingetrokken.

X

Sturing en Verantwoording

De minister van Defensie is verantwoordelijk voor het functioneren en het aansturen van de MIVD. De minister stelt de inhoudelijke taken en de prioriteiten van de MIVD vast en legt daarover verantwoording af aan het parlement.

De Minister-President wijst jaarlijks in overleg met de ministers van Defensie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onderwerpen van onderzoek betreffende andere landen aan, ook de minister van Buitenlandse Zaken wordt hierbij betrokken. De opdracht tot het uitvoeren van onderzoek aan de diensten wordt omschreven in een openbaar Aanwijzingsbesluit. Het besluit wordt gepubliceerd in de Staatscourant. De gedetailleerde invulling van de taakopdracht is opgenomen in een geheime bijlage die bij het Aanwijzingsbesluit.

De directeur MIVD legt verantwoording af aan de minister van Defensie over de taakuitvoering van de MIVD. Daarnaast wordt verantwoording afgelegd over voortgang en de resultaten van de door de minister-president aangewezen onderzoeken in het kader

van de buitenlandtaak. De minister van Defensie legt vervolgens verantwoording af aan de minister-president over de prioritering van de taak, de materiële taakuitvoering, en de resultaten van het onderzoek. Periodiek verstrekken de diensten gezamenlijke rapportages van MIVD, AIVD, het ministerie van Buitenlandse Zaken en de Coördinator voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten aan de Minister-President.

De Raad voor de Nationale Veiligheid
De Raad voor de Nationale Veiligheid (RNV) is een onderraad van de ministerraad en richt zich op het beleid en de coördinatie van het beleid ten aanzien van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en terrorismebestrijding; kortom de nationale veiligheid. De RNV wordt voorgezeten door de minister-president.

De RNV is wegens het vertrouwelijke karakter van de onderwerpen qua samenstelling, vervanging van leden en verslaglegging afwijkend van de andere onderraden van de Ministerraad. Terrorismebestrijding is - sinds het kabinet in 2004 het besluit nam tot de

instelling van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding - een vast agendapunt in de RNV en vormt doorgaans het zwaartepunt van de beraadslaging. Naast de bestrijding van terrorisme waren onder meer inlichtingen- en veiligheidszaken, de dreigingsinschattingen van crisisbeheersingsoperaties waaraan de Nederlandse krijgsmacht deel neemt waar onder Afghanistan, proliferatie van massavernietigingswapens en energievoorzieningszekerheid.

Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland
Het Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland (CVIN) is het voorportaal van de RNV. Het CVIN bespreekt nationale en internationale inlichtingen- en veiligheidsaspecten. Belangrijke agendapunten waren de aan terrorisme gerelateerde onderwerpen, proliferatie, de veiligheidssituatie in de inzetgebieden van de Nederlandse krijgsmacht en internationale ontwikkelingen in relatie tot Nederlandse belangen. Daarnaast zijn de Aanwijzingen van de minister-president aan MIVD

COLOFON

UITGAVE

Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Postbus 20701, 2500 ES Den Haag

VORMGEVING EN DRUK

OBT bv, Den Haag

FOTOGRAFIE

**Ministerie van Defensie, Verenigde Naties,
Europese Unie, TNO en US Army**

en AIVD in het kader van de buitenlandtaak besproken, evenals de jaarplannen van de diensten. De MIVD heeft ten behoeve van het CVIN analyses opgesteld over onder meer de veiligheidssituatie in de inzetgebieden van de krijgsmacht en over proliferatievraagstukken.

Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding (GCT)

Met het ministerie van Justitie wordt op het gebied van terrorismebestrijding met name samengewerkt in het Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding. Het comité is in 2003 opgericht en ondersteunt de minister van Justitie in diens verantwoordelijkheid voor terrorismebestrijding. Het GCT is tevens het voorportaal op terrorisme gebied voor de Raad voor de Nationale Veiligheid; een onderraad van de ministerraad.

De MIVD levert in GCT-verband een inhoudelijke bijdrage aan het document Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Dat is een basisstuk voor de Raad van de Nationale Veiligheid voor besluitvorming over het nationale beleid inzake terrorisme. Ook aan andere gremia die onder leiding van de NCTb staan, zoals de stuurgroep CBRN (chemisch, biologisch, radiologisch en nucleair) en de stuurgroep Internet en Terrorisme, neemt de MIVD deel.

Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

De Tweede Kamer der Staten-Generaal voert parlementaire controle uit op onder meer de activiteiten van de MIVD. De Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CIVD) is het parlementair orgaan waaraan de diensten vertrouwelijke informatie verstrekken.

De CIVD bestaat uit de fractievoorzitters van de Tweede Kamer. De Socialistische Partij wil geen zitting nemen in de CIVD. Afsplitsingen van partijen maken geen deel uit van de CIVD. De CIVD brengt over haar werkzaamheden verslag uit aan de Tweede Kamer. Dit schriftelijk verslag is gedeeltelijk openbaar. De CIVD vergadert regelmatig met de minister van Defensie, waarbij ook de directeur van de MIVD aanwezig is. Het gerubriceerde jaarverslag van de MIVD is een vast onderwerp van overleg, maar ook de veiligheidssituatie met betrekking tot crisisbeheersingsoperaties waaraan de Nederlandse krijgsmacht deelneemt. De operatie in Afghanistan was in dat verband een belangrijk onderwerp.

Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

De Commissie van Toezicht is belast met het uitvoeren van toezicht op de rechtmatigheid van het handelen van de MIVD bij de uitvoering van de Wet op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten 2002 en de Wet veiligheidsonderzoeken.

De Commissie kan gevraagd en ongevraagd de minister van Defensie inlichten en adviseren over haar bevindingen. De Commissie treedt tevens op als onafhankelijk extern adviseur van de minister van Defensie bij de behandeling en beoordeling van tegen de MIVD ingediende klachten. In het kader van haar toezichthoudende taak verricht de Commissie onderzoeken en brengt hierover toezichtrapporten uit. De rapporten zijn openbaar, met uitzondering van de delen die inzicht geven in de door de MIVD ingezette middelen in concrete aangelegenheden, door de MIVD gebruikte geheime bronnen en het actuele kennisniveau van de MIVD.

De Commissie van Toezicht heeft in 2006 twee toezichtsrapporten met betrekking tot de werkzaamheden van de MIVD uitgebracht. Het eerste toezichtsrapport betrof het onderzoek naar de inzet door de MIVD van informanten en agenten, meer in het bijzonder in het buitenland (Kamerstukken II 2005/06, 29 924, nr. 11). Het tweede toezichtsrapport had betrekking op door de MIVD uitgebrachte ambtsberichten (Kamerstukken II 2006/07, 29 924, nr. 14).

De minister van Defensie zendt het openbare gedeelte van een toezichtsrapport met zijn reactie aan de beide Kamers der Staten-Generaal. Het niet-openbare gedeelte wordt ter vertrouwelijke kennisgeving aangeboden

aan de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer. Overige lopende en aangekondigde steekproeven en onderzoeken hadden betrekking op samenwerking met de Immigratie- en Naturalisatiedienst, samenwerking met de Koninklijke Marechaussee, uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken, onderzoek naar de rechtmatigheid van het optreden van MIVD-medewerkers in Irak en inzet van bijzondere bevoegdheden in het buitenland. In 2006 is één klacht met betrekking tot vermeend onrechtmatig handelen van de MIVD ter advisering voorgelegd aan de Commissie.

Jaarverslag

De minister van Defensie stuurt elk jaar vóór 1 mei het openbare jaarverslag van de MIVD aan het parlement en de Commissie van Toezicht. In het jaarverslag legt de MIVD verantwoording af over de activiteiten en werkzaamheden van het afgelopen jaar en waar mogelijk wordt een vooruitblik gegeven op de onderwerpen waarop de MIVD zich het komende jaar zal gaan richten.

Het gerubriceerde jaarverslag wordt aangeboden aan de Minister-President, de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer en de Commissie van Toezicht. Het gerubriceerde verslag komt aan de orde tijdens mondeling overleg tussen de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer en de minister van Defensie.

Dit jaarverslag is afgesloten op 1 maart 2007.